

MEDICINSKA FAKULTETEN

Institutionen för hälsovetenskaper
Arbeterapeutprogrammet

Arbeterapeutiska insatser som kan stödja personer med drogberoende i förändringen mot en drogfri identitet

En litteraturstudie

Författare: Cornelia Anderberg & Moa Pettersson
Handledare: Lisbeth Nilsson

Kandidatuppsats, Litteraturöversikt
Våren 2024

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Programnämnden för rehabilitering
Box 117, 221 00 LUND

Arbetsterapeutiska insatser som kan stödja personer med drogberoende i förändringen mot en drogfri identitet

En litteraturstudie

Författare: Cornelia Anderberg & Moa Pettersson

Handledare: Lisbeth Nilsson

Examensarbete på kandidatnivå, Litteraturöversikt

Våren 2024

Abstrakt

Bakgrund: Beroende av alkohol och illegala droger medför fysiska, psykiska och sociala konsekvenser som förändrar personens självbild. Trots detta är arbetsterapeuter en underutnyttjad resurs inom beroendevården där de huvudsakligen arbetar med återgång till arbete. Den arbetsterapeutiska modellen MOHO ger förståelse för hur aktivitetsidentitet, vanor och roller kan förändras.

Syfte: Kartlägga behov av stöd hos personer med drogberoende för att dra slutsatser om arbetsterapeutiska insatser som kan ge stöd i förändringen mot drogfri identitet.

Metod: Litteraturöversikt med induktiv ansats, kombinerad manifest och integrativ innehållsanalys av tolv vetenskapliga originalartiklar med kvalitativ, kvantitativ och mixad metod.

Resultatet: Studien visade behov av förändringar för att utveckla drogfri identitet:

Uppfattning och medvetenhet om sig själv, personliga färdigheter, sociala färdigheter och tro på sig själv. Slutsatser drogs om vilka arbetsterapeutiska insatser som skulle kunna ge stöd till förändringarna.

Slutsats: Det finns ett behov av arbetsterapeutiska insatser med en helhetssyn på personer med drogberoende där fokus kan vara på aktivitetsträning i ADL och sociala färdigheter med syfte att utveckla en drogfri identitet. Resultatet är tillämpligt inom psykiatri och inom somatiska vården där personens tilltro till sin egen förmåga är bristande.

Nyckelord

Identitet, drogberoende, vanor, roller, arbetsterapi och insatser.

Occupational therapy interventions that can support people with drug dependence in the change towards a drug-free identity

A literature review

Author: Cornelia Anderberg & Moa Pettersson
Supervisor: Lisbeth Nilsson
Bachelor thesis: Literature study
Spring 2024

Abstract

Background: Addiction to alcohol and illicit drugs has physical, psychological and social consequences that alter a person's self-image. Despite this, occupational therapists are an underutilized resource in addiction treatment where they mainly work with return to work. The occupational therapy model MOHO provides an understanding of how activity identity, habits and roles can be changed. **Aim:** To map the support needs of people with drug dependence in order to draw conclusions about occupational therapy interventions that can support the change towards a drug-free identity. **Method:** Literature review with inductive approach, combined manifest and integrative content analysis of twelve original scientific articles with qualitative, quantitative and mixed methods. **Results:** The study showed the need for changes to develop drug-free identity: Self-perception and self-awareness, personal skills, social skills and self-belief. Conclusions were drawn about which occupational therapy interventions could support these changes. **Conclusion:** There is a need for occupational therapy interventions with a holistic approach to people with drug dependence where the focus can be on activity training in ADL and social skills aimed at developing a drug-free identity. The results are applicable in psychiatry and in somatic care where the person's confidence in their own ability is lacking.

Keywords

Identity, substance use disorder, habits, rolls, occupational therapy and interventions.

Lund University
Faculty of Medicine
Program Committee for Rehabilitation Box 117, S-221 00 LUND

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund	5
<i>Drogberoende som sjukdomstillstånd</i>	5
<i>Behandlingar / Insatser</i>	6
<i>Aktivitetsvetenskap och identitetsutveckling</i>	7
<i>Arbetsterapeutiska insatser</i>	9
<i>Problemformulering</i>	9
<i>Syfte</i>	10
Metod	10
<i>Urval</i>	11
<i>Datainsamling</i>	11
<i>Dataanalys</i>	13
<i>Forskningsetiska avvägningar</i>	15
Resultat	15
<i>Behov av förändring och insatser för drogfri identitet</i>	16
Uppfattning och medvetenhet om sig själv	18
Personliga färdigheter	20
Sociala färdigheter	21
Tro på sig själv	23
Diskussion	24
<i>Resultatdiskussion</i>	24
Uppfattning och medvetenhet om sig själv	25
Personliga färdigheter	26
Sociala färdigheter	28
Tro på sig själv	29
<i>Metoddiskussion</i>	30
<i>Slutsats och implikationer</i>	32
Referenslista	34
Bilaga A	44
Bilaga B	45
Bilaga C	46

Inledning

Under år 2021 uppskattas cirka 296 miljoner människor i världen mellan åldrarna 18-64 år använt illegala droger minst en gång. Fortsatt förklarar FN's förbund mot illegala droger och brottslighet att 39,5 miljoner personer i Europa har någon form av sjukdom relaterad till illegala droger, men endast en av fem personer under år 2021 fick vård (European Monitoring Center for drugs addiction, 2023). Personer med beroende av illegala droger och alkohol kan få insatser via beroendevården som regleras av rekommendationer från nationella vård- och insatsprogrammet vid missbruk och beroende (u.å) och riktlinjer från Socialstyrelsen (2019a). I definitionen av drogberoende inkluderas alkohol, narkotika, tobak och narkotikaklassade läkemedel (C.A.N, 2020) men i denna studie har författarna utgångspunkt i alkohol och illegala droger. Alkoholförbrukningen i världen ökar avsevärt, enligt Manthey et al. (2019) har alkoholkonsumtionen per person ökat från 5,9 liter per år till 6,5 liter över ett tidsförlopp på 27 år. I en rapport från Centralförbundet för alkohol-och narkotikaupplysning framkom det att 5,9 % av den vuxna befolkningen i Sverige diagnostiserades med alkoholberoende (C.A.N, 2018). Den ökade droganvändningen är ett folkhälsoproblem (Riksdagen, 2017) och har skadliga konsekvenser på individnivå och samhällsnivå. Idag finns det arbetsterapeuter som arbetar inom beroendevården, med fokus på att återta arbete och aktivitetsträning (Wasmuth et al., 2014). Däremot är detta inte tillräckligt, arbetsterapeuter behöver arbeta med personen i processen mot en ny drogfri identitet (Wasmuth et al., 2016). Därför vill författarna med en litteraturöversikt undersöka vilka insatser arbetsterapeuter kan använda för att stödja personer med drogberoende i processen att utveckla drogfri identitet.

Bakgrund

Drogberoende som sjukdomstillstånd

Användande av illegala droger eller alkohol på ett riskfyllt sätt är ett missbruk (Heiling, 2019). Vad som anses som missbruk menar Socialstyrelsen (2019a) är ett bruk som ger negativa konsekvenser på hälsan, fysiskt, psykisk och/eller socialt. Beroende uppkommer om personen missbrukar under en längre tid (Heiling, 2019). Därmed kommer begreppet drogberoende att användas genomgående i studien. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5) sammanförde diagnoserna missbruk och beroende till diagnosen substansbrukssyndrom vilket inkluderar illegala droger och alkohol (Heiling, 2019). Drogberoende yttrar sig i kontrollförlust över livssituationen, och flertal försök att sluta

missbruka med återfall som konsekvens. Dessutom påverkas det sociala livet i stor utsträckning då familj, vänner och arbete kan åsidosättas trots medvetenhet om vilka konsekvenser drogberoendet medför. Förändrade prioriteringar skapas genom ett tvångsmässigt bruk som orsakas av abstinens som gör att personen inte kan avstå från sitt beroende. Ytterligare en konsekvens av abstinens är att toleransen ökar, vilket medför att det krävs ett större intag för att uppnå samma effekt som tidigare (Heiling, 2019).

Crisp et al. (2000) menar att personer med drogberoende kategoriseras som en homogen grupp baserat på samhällets fördomar och normer. Personer med drogberoende är stigmatiserade i stora delar av världen då allmänheten ser drogberoende som ett icke moraliskt beteende som associeras med våldsamt beteende och ohälsa. Att tillhöra en stigmatiserad grupp kan medföra självstigma betonar Verona (2022), vilket kan resultera i att personen inte söker behandling, undviker social interaktion samt distanserar sig från att söka sig mot nya aktiviteter. DooJong (2021) betonar att ändrad syn på sin identitet, från att vara en person med ett beroende till att vara drogfri, är en viktig del av förändringsprocessen. Förändringsprocessen påverkar i sin tur personens förutsättningar och motivation till en förändrad levnadssituation (Pépin., 2020).

Behandlingar / Insatser

Enligt det nationella vård- och insatsprogrammet (u.å) vid beroende bör insatser samordnas i samverkande team av olika professioner, detta för att minska personens behov av vård och främja självständighet. Idag erbjuder vården psykologiska, psykosociala och farmakologiska insatser vilket är framgångsrikt för många, men inte för alla personer (Heiling, 2019). Detta görs genom att integrera socialtjänsten med primärvården, men även med ett interprofessionellt arbete, för att ge ett holistiskt perspektiv på personens vardag. De professioner som nämns för teamsamverkan är arbetsterapeut, fysioterapeut, läkare, sjuksköterska och psykolog. Däremot nämns inte i programmet hur arbetsterapeuter kan arbeta.

I sina riktlinjer rekommenderar Socialstyrelsen (2019b) beroendevården att använda sig av bedömningsinstrument Addiction Severity Index för att bedöma hjälpbehovet för personer med drogberoende. Det ger stöd för att skapa en handlingsplan där val av läkemedel, behandlingsmål och insatser kartläggs i samråd med personen (Heiling, 2019). Kelly et al.

(2017) lyfter vikten av att arbeta utifrån ett holistiskt personcentrerat förhållningssätt inom beroendevården, detta för att nå de bakomliggande orsakerna som bidrar till drogberoendet. Vidare beskriver Thapinta (2017) att i rehabiliteringen vid drogberoende ingår avgiftning i ett tidigt stadium, för att avvänja kroppen och hjärnan från intag av substanser. Efter avgiftningen utförs ett noggrant arbete för att minska risken för återfall. Framgångsrika psykosociala insatser för beroende är psykoedukation, träning av sociala färdigheter, motivationssamtal, samt kognitiv beteendeterapi (KBT). Slutligen finns läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO) som är en behandlingsform som genom medicinering minskar risken för återfall (Socialstyrelsen, 2020). LARO innebär att en person får läkemedel som inte är skadliga men med en effekt som minskar abstinensen av droger. LARO behandling är en långsiktig behandling som parallellt stödjer personer med psykosociala insatser.

Utöver samhällets hjälpinsatser finns också ideella föreningar som arbetar för att stödja avveckling av drogberoende, exempelvis Anonyma Alkoholister (AA). Föreningen bygger på att medlemmarna hjälper varandra att avstå från alkohol genom att dela erfarenheter, sprida hopp och dela med sig av användbara strategier, Anonyma Alkoholister (AA) (u.å). Enligt Socialstyrelsen (2021) är syftet med AA att börja med tolvstegsmetoden för att erkänna sitt drogberoende, ta sig ut ur beroendet och att bibehålla drogfrihet. Anonyma Narkomaner (NA, u.å) har syfte och tillvägagångssätt som liknar AA men med fokus på illegala droger. Ytterligare en ideell organisation är Stockholm 12 (S12) med mål att hjälpa personer med beroende att våga söka hjälp och minska självstigmat. De vänder sig till personer med drogberoende, vänner, och familjemedlemmar och erbjuder vägledning och coachning (Stockholm 12, u.å).

Aktivitetsvetenskap och identitetsutveckling

Arbetsterapeuter inom beroendevården kan utgå från Model of Human Occupation (MOHO) för att förstå vilket stöd personer kan behöva i processen att utveckla en drogfri identitet. Det är en arbetsterapeutisk modell utvecklad av Gary Kielhofner som beskriver arbetsterapeutiskt förhållningssätt till människans aktivitet (Taylor & Kielhofner, 2020). Begreppet aktivitetsidentitet är relevant för personer med drogberoende, enligt O'Brien & Kielhofner (2020) skapas identiteten ur personens uppfattning om vem hen är eller vill vara kopplat till erfarenheter och aktivitetsutföranden, där vissa aktiviteter kan utgöra en stor del

av vem en person uppfattar sig vara. Här kan drogberoende appliceras, exempelvis framhäver Best et al. (2016) att vid återhämtning från ett drogberoende är förändringsprocessen mot en drogfri identitet viktig, då personen behöver förändra sin syn på sig själv från en person med drogberoende identitet till en drogfri identitet. Processen att förändra identiteten kan göras genom att förändra aktiviteter, vanor och roller som personen antagit (De Las Heras de Pablo et al., 2020b). Droganvändning är för personen en meningsfull aktivitet och när en person deltar i aktiviteter som upplevs meningsfulla byggs identiteten upp baserat på aktiviteten, vilket ger en uppfattning om vem personen är, en drogberoende identitet (Helbig & McKay, 2003). Fortsättningsvis understryker Gallagher et al (2015) att arbetsterapeuter behöver se aktiviteter som en del i en social kontext, och ifrågasätta vilka värden en aktivitet i den miljön ger för den egna uppfattningen av identiteten.

Arbetsterapeuter kan utgå från MOHO för att förstå förändringsprocessen mot drogfri identitet då modellen beskriver hur personens motivation till att utföra aktiviteter påverkas av viljekraft, vanebildning och utförandekapacitet (Yamada et al., 2020). Viljekraft beskriver Yamada et al. (2020) som en kraft som motiverar personen till aktivitet, som påverkas av upplevelser och förväntan på utfall. Viljekraften påverkas således av personens subjektiva känslor och tankar om sig själv samt uppfattningen av den egna förmågan. Det finns även en objektiv uppfattning av en persons möjligheter till aktivitet, detta beskriver MOHO som utförandekapacitet (Tham et al., 2020), där ett exempel är att nedsatt kognitiv förmåga kan begränsa personens utförandekapacitet.

Vanebildning beskriver Yamada et al. (2020) som skapandet av halvautonoma beteenden som orienterar vardagslivet. Genom att utöva dessa rutinmässiga aktiviteter regelbundet bekräftas personens uppfattning av den egna identiteten. Vanor uppstår i en social miljö, vilket innebär att personer som umgås och har integrerat vanor i ett särskilt socialt nätverk kan ha svårt att omforma sina aktivitetsmönster. Longabaugh et al. (2010) understryker vikten av nya sociala nätverk, detta för att omges av personer med hälsosamma vanor utan droger. Detta styrks av Fisher et al. (2020) som beskriver att miljön är nyckeln till de flesta förändringsprocesser. Vidare beskriver Yamada et al. (2020) att vanor leder till internaliserade roller, då vanorna som antagits även speglar den identitet som associeras med en särskild social position. Roller är en konstruktion av förväntningar på beteenden som tillhör en aktivitet i ett särskilt socialt sammanhang.

De Las Heras de Pablo et al. (2020b) beskriver att roller och vanor är svåra att förändra, trots att vanorna och rollerna inte gynnar personen, likt drogberoendet (Helbig & McKay, 2003). Helbig och McKay (2003) beskriver att droganvändningen är en aktivitet med ett syfte i personens vardag, exempelvis att tillhöra ett socialt sammanhang (Heiling, 2019). Twinley (2013) understryker att aktivitetsvetenskap vanligen utgår från perspektivet att aktivitet främjar hälsa, men det finns aktiviteter som människor utför trots att den fysiska, psykiska eller sociala hälsan blir lidande, likt drogberoendet.

Arbetsterapeutiska insatser

Inom beroendevården är det viktigt att utgå från ett helhetsperspektiv då droganvändning blivit en meningsfull aktivitet för personen och en del av identiteten (Helbig & McKay, 2003). Internationell klassifikation av funktionsstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF) beskriver en holistisk syn på funktionsnedsättning där inte endast funktion och kroppsstrukturer beaktas utan även delaktighet och aktivitet i relation till hälsa (Socialstyrelsen, 2024). Arbetsterapeuter är en profession som utgår ifrån ICF med sitt fokus på delaktighet och aktivitet (Taylor & Kielhofner, 2020). Det finns arbetsterapeuter som arbetar inom beroendevården (Rojo-mota et al., 2017) däremot förklarar Rothman och Jimenez (2023) att arbetsterapeuter fortfarande är en underutnyttjad resurs inom området. Då drogberoende är ett folkhälsoproblem Riksdagen (2017) kommer arbetsterapeuter att möta personer med drogberoende i alla delar av vården (Andersson & Thundal, 2022). Detta ställer krav på att arbetsterapeuter har kunskap om drogers påverkan på personens vardagsliv och har förståelse för vilka insatser som kan ge stöd till förändring mot drogfrihet. Wasmuth et al. (2014) beskriver behovet av arbetsterapeutisk kompetens för personer med beroende som ser sin droganvändning som en aktivitet som genererar i social roll, vanor och en identitet. Arbetsterapeuter bör därför arbeta med personen för att återta andra aktiviteter och utveckla nya vanor som genererar mening (Andersson & Thundal, 2022). Däremot menar Wasmuth et al. (2016) att detta inte är tillräckligt, det krävs en förändring av personens uppfattning av sig själv, från en drogberoende identitet till en drogfri identitet.

Problemformulering

Det saknas forskning om hur arbetsterapeuter inom beroendevården skulle kunna arbeta för att stödja personer med drogberoende att utveckla en drogfri identitet. Idag erbjuder vården psykologiska, psykosociala och farmakologiska insatser vilket är framgångsrikt för många,

men inte för alla personer (Heiling, 2019). Beroendevården behöver ha helhetssyn på personerna då drogberoende påverkar aktivitetsval, vanor och förmågor men även synen på sig själv och sin identitet (Wasmuth et al., 2016). Den arbetsterapeutiska modellen MOHO har ett holistiskt synsätt på människan som ger förståelse för hur personens drivkrafter till aktivitet och fysiska och psykiska förmågor och förutsättningar är sammanflätade (Taylor & Kielhofner, 2020). Wasmuth et al. (2016) understryker att arbetsterapeuter som i nuläget är verksamma i behandling och rehabilitering av personer med drogberoende fokuserar på arbetsåtergång och träning av förmågor. Därutöver skulle arbetsterapeutiska insatser även kunna ge stöd för att förändra aktiviteter, vanor och roller, vilket behövs vid förändringsprocessen mot en ny drogfri identitet. Därför är det viktigt att göra en litteraturstudie för att kartlägga vilket behov av stöd som personer med drogberoende har, för att kunna dra slutsatser om vilka arbetsterapeutiska insatser som skulle kunna bidra till utveckling mot en drogfri identitet med nya vanor, roller och aktiviteter för en meningsfull vardag.

Syfte

Syftet är att kartlägga behov av stöd hos personer med drogberoende för att dra slutsatser om arbetsterapeutiska insatser som kan ge stöd i förändringen mot drogfri identitet.

Metod

För att besvara syftet med studien genomfördes en litteraturöversikt med induktiv ansats för att undersöka personernas behov och vilka insatser som kan ge stöd i förändringsprocessen mot drogfri identitet. Den begränsade forskningen om arbetsterapeutiska insatser inom beroendevården gjorde att författarna valde att göra en litteraturöversikt. Friberg (2022a) beskriver en litteraturöversikt som en sammanfattning av befintlig forskning inom ett forskningsämne för att få ett helhetsperspektiv över det aktuella kunskapsläget. Författarna valde en induktiv ansats för att ge möjlighet till friare tolkning av innehåll till skillnad från deduktiv ansats där artiklar analyseras utifrån förutbestämda teman (Forsberg & Wengström, 2016). Första steget i Graneheim och Lundman (2004) användes för kodning av det manifesta innehållet, därefter tillämpades integrativ analys, en metod som gör det möjligt att dra slutsatser från innehåll i artiklar med kvalitativ, kvantitativ eller mixad metod (Friberg, 2017). Enligt Whittemore och Knafl (2005) har en integrativ analys fyra steg, där första steget handlar om att ta ut värdefull information för att besvara syftet. Nästa steg innebär att

skapa en översiktstabell över valt material och därefter göra jämförelser. Slutligen tolkas och dras slutsatser som ger nya infallsvinklar på området. En viktig aspekt i processen är identifiera mönster genom tolkning, där Whitemore och Knafl (2005) betonar vikten av att göra sannolika och hållbara tolkningar så det finns en koppling mellan innehållet i artiklarna och den gjorda tolkningen.

Urval

Författarna begränsade studien till vuxna mellan åldrarna 18-65 år med beroende av illegala droger och alkohol. Inklusionskriterier var originalartiklar från hela världen som direkt eller indirekt beskrev hur arbetsterapeuter kan stödja förändringsprocessen mot en drogfri identitet, artiklarna skulle vara tillgängliga i fulltext, skrivna på engelska, publicerade från 2014 och framåt och med kvalitativ, kvantitativ eller mixad metod. Exklusionskriterier var systematiska översiktsartiklar men också artiklar som inte nämde identitet, roller eller vanor i titel eller abstrakt.

Datainsamling

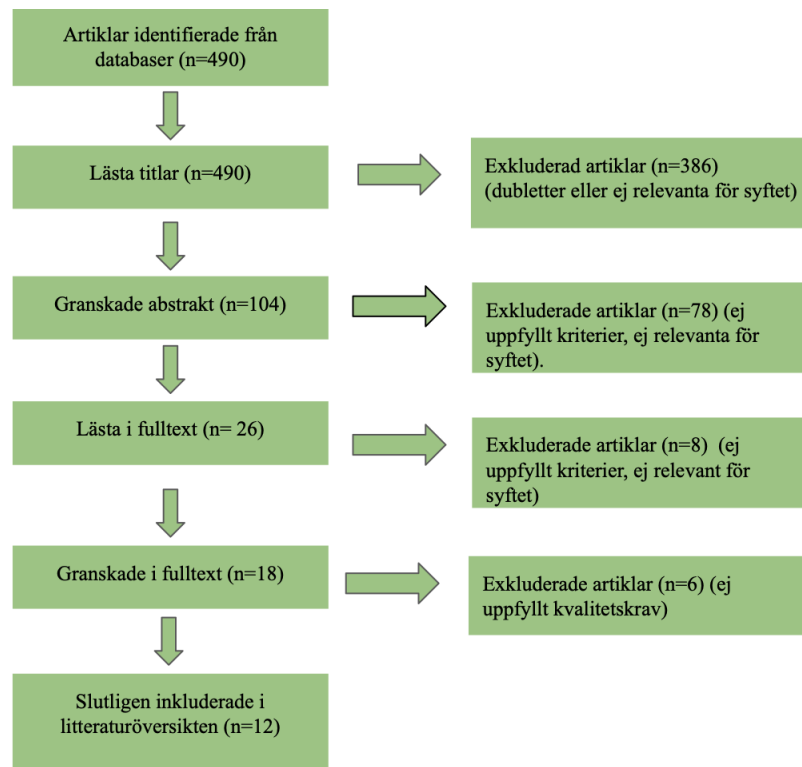
Sökningen av artiklar avgränsades till databaserna CINAHL och PsycInfo. Författarna provade även att göra sökningar i PubMed men det gav mängder av orelaterade träffar, därför valdes dessa två databaser då de genererade flest sökträffar med relevans för studiens syfte. Dessutom erhåller PsycInfo litteratur om psykologi, psykiatri och medicin, och CINAHL innehåller omvårdnadsvetenskap (Forsberg & Wengström, 2016). Sökprocessen påbörjades med att använda Svensk MeSH (Karolinska Institutet, u.å) för att kartlägga synonymer för drogberoende. Textsökningar genomfördes med sökorden *Substance abuse* och *Rehabilitation* för att sondera tillgängligheten till relevant forskning. Författarna sökte efter ämnesord för drogberoende/missbruk i ämnesordslistorna i båda databaserna. I första hand gjorde författarna en sökning med ämnesorden för att sedan addera fler synonymer genom att använda OR mellan begreppen. Ämnesordslistan användes igen för att identifiera identitet. Ytterligare begrepp kring identitet lades till med OR, exempelvis "self-esteem" och "self-actualization". Slutligen skapade författarna ett block med arbetsterapi som grund, med begrepp såsom "Occupational therap*" och "occupational therapy intervention". Tre block av teman skapades med AND, där författarna sedan applicerade filter som angränsande sökning enligt inklusions- och exklusionskriterier, (se bilaga A och B). Från början sökte författarna endast efter kvalitativa artiklar men på grund av brist på relevanta artiklar för

syftet fick författarna samla information från artiklar med olika metoder. Författarna upptäckte även i textsökningarna att begränsningarna påverkade resultatet av sökningarna negativt då artiklar som var relevanta och inom begränsning försvann när begränsningen gällande ålder applicerades. Författarna har därmed manuellt avgränsat till endast vuxna mellan 18-65 år som deltagare i de olika artiklarna. Vidare sorterades också artiklar med titlar som inte uppfattades som relevanta för syftet och som inte uppfyllde urvalskriterierna bort, likaså sorterades dubletter också bort.

Författarna säkerställde artiklarnas vetenskapliga kvalitet genom att granska dem enligt Fribergs (2022b) granskningsmallar. Författarna besvarade frågorna utifrån kvalitativa och kvantitativa mallarna då artiklarna hade olika metoddesigner. Frågorna i mallen baserades på artiklarnas struktur och innehåll där ett "ja" genererade i ett poäng och ett "nej" motsvarade noll poäng (Fridlund & Mårtensson, 2017). Den totala poängen omsattes till procent genom att addera poängen som sedan dividerades med totalpoängen. Kvalitetsnivån <60-70%= låg kvalitetsnivå, 71-85%=medelhög kvalitetsnivå och >85%=hög kvalitetsnivå. Utifrån kvalitetsgranskningen exkluderade författarna artiklar med låg kvalitetsnivå och valde 12 artiklar med hög/medelhög kvalitet där två hade hög kvalitet och tio medelhög kvalitet. De utvalda artiklarna sammanfattades i en artikelmatris med perspektiv/teoretisk ram, problem/syfte, urval/deltagare, metod/analys, resultat och diskussion (se bilaga C). Det slutliga valet av artiklar redovisades i ett PRISMA flödesschema (se figur 1) med syfte att ge inblick i urvalsprocessen (Östlundh, 2022).

Figur 1

Flödesschema över processen

Dataanalys

Analysen av artiklarna genomfördes med en induktiv ansats som inleddes med manifest textnära analys av innehållet för att koda behov av stöd hos personer med drogberoende (Graneheim & Lundman, 2004). Sedan övergick dataanalysen till en integrativ analys för att se mönster i behoven av stöd, tolka personernas behov av förändringar för att utveckla drogfri identitet och dra slutsatser om användbara arbetsterapeutiska insatser (Whittemore & Knafl, 2005). Artiklarna beskrev studier som använt kvalitativa, kvantitativa eller mixade metoder, därmed valde författarna att analysera innehåll som kunde besvara syftet från både resultat och diskussion.

Graneheim och Lundman (2004) beskriver att vid manifest innehållsanalys är det första steget att hitta meningsbärande ord, meningar eller stycken. Detta gjordes genom att författarna enskilt läste utvalda artiklar upprepade gånger och markerade text som var meningsfull för studien. De meningsbärande enheterna sorterades ut och dokumenterades av författarna i separata dokument för var och en av de tolv artiklarna. Därefter kondenserade författarna

tillsammans de meningsbärande enheterna till mindre stycken eller enstaka ord som visade behov av stöd i förändringsprocessen. De utvalda enheterna översattes från engelska till svenska för att lättare kunna hitta likheter och tydliggöra det centrala i kodningen. Koderna för personernas behov av stöd bildade mönster och gav idéer om möjliga arbetsterapeutiska insatser, och kartläggningen blev underlag för den integrativa analysen.

De mönster som framträtt i den manifesta kartläggningen av personers behov av stöd användes i den integrativa analysen för att göra en omtolkning till behov av förändringar för att utveckla drogfri identitet. Den omtolkningen av personers behov av förändring relaterades till arbetsterapeutiska insatser som skulle kunna ge stöd till förändringsprocessen. Tolkningen av personers behov av förändring tillsammans med innehåll i artiklarna som rörde förändringar och aktiviteter som varit betydelsefulla för att utveckla drogfrihet ledde fram till slutsatser om vilka arbetsterapeutiska insatser som skulle kunna ge personer stöd att utveckla en ny drogfri identitet.

Tabell 1

Exempel på den manifesta analysprocessen

Meningsbärande enheter	Kondenserad meningsenhet	Kod för identifierat behov av stöd	Kategori för insats
These programmes should focus on ADL and IADL retraining, including parental skills training, focussing on childcare, home maintenance and meal preparation, social skills training, vocational rehabilitation, financial management and exploring and facilitating sustainable leisure opportunities for women in their communities.	Arbetsterapeutiska program bör fokusera på ADL-träning, träning i föräldraskap, sociala färdigheter, ekonomi och utforskandet av nya fritidsaktiviteter.	Färdighetsträning i ADL-aktiviteter Lära sig färdigheter som behövs för exempelvis personlig vård och matlagning.	P-ADL och aktivitetsbaserad träning.
Feelings of belonging, to the extent that participants likened these social connections to familial bonds: "it's like walking into a family home, that's the best way I can put it.	Användandet av droger skapade tillhörighet i en grupp.	Att hitta nya sociala nätverk med andra roller och vanor.	Sociala färdigheter.

Forskningsetiska avvägningar

Forsberg och Wengström (2016) beskriver att alla studier ska genomgå en etikprövning vid en lokal eller regional etisk kommitté, för att skydda personen, undersökningen och säkerställa att integriteten bevaras. Detta innebär att forskarna i alla valda artiklar ska behandla information på ett etiskt korrekt sätt via en noggrann och välgrundad redovisning oavsett vad hypotesen forskaren tidigare haft. Därmed säkerställs att alla artiklar varit etiskt godkända samt information om forskningsprojektet till informanterna, som med fördel skriftligt godkänt sitt medverkande. Vidare beskriver Forsberg och Wengström (2016) att resultatet från valda artiklar till litteraturöversikten ska redogöras objektivt och sanningsenligt, vilket författarna i studien har haft i åtanke.

Resultat

Litteraturstudien visade att de förändringar personer med drogberoende behöver för att utveckla drogfri identitet skulle kunna stödjas med arbetsterapeutiska insatser. Resultatet uppkom ur 12 vetenskapliga originalartiklar med fem kvalitativa, fyra kvantitativa och tre mixade metoder. Artiklarna hade utgångspunkt i drogberoende och arbetsterapi. Studierna genomfördes i följande länder: USA (7), Irland (1), Storbritannien (1), Sydafrika (1), Jordanien (1) och Zimbabwe (1).

Manifest innehållsanalys användes för att kartlägga personers behov av stöd och möjliga arbetsterapeutiska insatser, den följdes av integrativ analys för att tolka mönster i datan och dra slutsatser som besvarade studiens syfte. I den manifesta innehållsanalysen kodade författarna *behov av stöd* som sorterades i ett mönster av underkategorier. I den integrativa analysen omtolkades personernas behov av stöd till huvudkategorierna *behov av förändring*. Förståelsen för vad personer behövde förändra hjälpte författarna att dra slutsatser om vilka kategorier av *arbetsterapeutiska insatser* som skulle kunna ge stöd till de essentiella förändringar som behövdes för att utveckla/behålla drogfri identitet. Innehållet i artiklarna bidrog till tolkningen av personernas behov av förändring (se tabell 2).

Tabell 2

Artiklar som gav underlag för huvudkategorierna behov av förändring

	Behov av förändringar för att utveckla drogfri identitet			
Artikelförfattare	Uppfattning och medvetenhet om sig själv	Personliga färdigheter	Sociala färdigheter	Tro på sig själv
Cardinale et al., (2014)	X		X	
Kitzinger et al., (2023)	X	X		
Martin et al., (2015)	X			
Mattila et al., (2022)			X	
Nhunzvi et al., (2019)	X		X	X
Rawat et al., (2021)	X	X	X	X
Ryan et al., (2023)	X			
Tariah et al., (2015)	X		X	X
Vegeris et al., (2022)	X	X		X
Wasmuth et al., (2015b)	X	X	X	X
Wasmuth et al., (2015a)		X		
Wilburn et al., (2022)		X	X	

Behov av förändring och insatser för drogfri identitet

I resultatet presenteras tolkningen av behov av förändringar för att utveckla drogfri identitet som huvudkategorier, arbetsterapeutiska insatser som kan stödja förändringen som kategorier och exempel på personernas identifierade behov av stöd som underkategori (se tabell 3). De behov av förändringar för att utveckla drogfri identitet som framträdde som huvudkategorier var *Uppfattning och medvetenhet om sig själv*, *Personliga färdigheter*, *Sociala färdigheter* och *Tro på sig själv*. Presentationen av studiens resultat utgår från tolkningen av behov av förändringar för att utveckla drogfri identitet där slutsatser drogs om vilka arbetsterapeutiska insatser som skulle kunna ge personerna stöd i förändringsprocessen som behövs för att utveckla och bibehålla en drogfri identitet.

Tabell 3

Kategorier av behov av förändring, arbetsterapeutiska insatser och behov av stöd.

Behov av förändringar för drogfri identitet	Arbetsterapeutiska insatser som kan stödja förändringen	Identifierade behov av stöd
Uppfattning och medvetenhet om sig själv	Kartläggning av aktivitetshistoria	Medvetenheten kring aktivitetsval Uppmärksamma vilka aktiviteter de gjort och varför Hur aktiviteter i dåtid påverkar nuet och framtiden Återgång till tidigare meningsfulla aktiviteter
	Kartläggning av aktivitetsmönster	Återfå tidigare meningsfulla aktiviteter. Förstå sina val av aktiviteter. Hitta andra aktiviteter med positiva effekter på hälsa och välmående.
Personliga färdigheter	P-ADL-träning	Sköta sin personliga hygien. Att duscha Att raka sig Att ha rena kläder
	I-ADL	Att laga mat Att städa Att utföra inköp Att hantera sin ekonomi Att läsa läxor/stödja sina barn Att utveckla eller återta vanor och roller
Sociala färdigheter	Sociala relationer	Stöttande social miljö. Visa sin förändringsprocess i en social kontext
	Nya sociala sammanhang	Skapa en känsla av tillhörighet Nya sociala roller Hitta nya sociala nätverk med andra vanor.
Tro på sig själv	Ge tro på den egna förmågan	Nya roller Positiv självbild Nya meningsfulla aktiviteter Bli en förebild Se sig själv som en hjälpande person

Uppfattning och medvetenhet om sig själv

Innehållsanalysen visade att personerna med drogberoende behöver förändra *uppfattning och medvetenhet om sig själva* och sitt görande för att förstå vad som styr deras val av aktiviteter. Slutsatsen blev att den förändringen skulle kunna stödjas genom insatsen kartläggning av *aktivitetshistoria* och *aktivitetsmönster*. Detta skulle ge personen möjlighet till förståelse och reflektion över vilka aktiviteter som gjorts tidigare och vilka aktiviteter som saknas eller skulle kunna tillföras i aktivitetsmönstret för att bli medveten om hur aktiviteter påverkar egen och andras uppfattning om vem personen är.

Kartläggning av aktivitetshistoria

Wasmuth et al. (2015a) beskrev personernas brist på *medvetenhet kring sina aktivitetsval* och hur droganvändandet påverkade deras hälsa under det aktiva beroendet, då det fanns brist på reflektion kring varför de tog droger. När drogrelaterade aktiviteter sedan försvann beskrev deltagarna i Kitzinger et al. (2023) studie en oro kring den överflödiga tid som tillkom. Överflödet av tid bidrog till rastlöshet och tristess vilket gjorde deltagarna nervösa för återfall, och därmed beskrev de behov av nya aktiviteter att fylla vardagen med. Kartläggning av aktivitetshistoria skulle kunna stödja personens förändring mot drogfrihet, vilket styrktes av Martin et al. (2015) som förklarade att vanor är rotade i vårt undermedvetna och att personerna behöver *uppmärksamma vilka aktiviteter de gjort och varför*. Cardinale et al. (2014) visade att medvetenheten ökade genom den arbetsterapeutiska insatsen Tree Theme Method (TTM) där deltagarna reflekterade över sitt förflutna och hur olika aktivitetsval hade påverkat livet. TTM möjliggjorde sedan för personerna att reflektera över *hur aktiviteter i dåtid påverkar nuet och framtiden*, vilket hjälpte personen att nå sin vision.

Rawat et al. (2021) beskrev hur viktigt det var för deltagarna att åter engagera sig i religiösa och spirituella aktiviteter för en hållbar återhämtning. Detta underströk även Kitzinger et al. (2023) då deltagarna fann behov att återgå till religiösa sammanhang för att få stöd efter droganvändandet. Utöver brist på spirituella aktiviteter beskrev även Rawat et al. (2021) att deltagarna under droganvändning hade övergivit tidigare fritidsaktiviteter och att det därmed behövdes en kartläggning av vilka aktiviteter som försvunnit från aktivitetshistorian. Aktivitetsförlusters påverkan på balansen i vardagen beskrev Tariah et al. (2015) studie som visade att balans mellan arbete, fritid och lek var avgörande för att bibehålla en drogfri vardag. Vegeris och Brooks (2022) menade dessutom att det fanns behov av att förstå varför personen valde att använda droger för att kunna *återgå till tidigare meningsfulla aktiviteter*

som kunde ersätta drogernas värde. Därmed krävdes en kartläggning av tidigare meningsfulla aktiviteter som bidrog till stresslindrande effekter för att stödja individens förändringsprocess samt hälsa. Däremot menade Nhunzvi et al. (2017) att personer i återhämtningsprocessen behövde ta bort tidigare aktiviteter som var relaterade till droganvändning, som exempelvis festande, vilket var en riskfylld aktivitet som kunde bidra till återfall. Behovet att bryta aktivitetsmönster underströks även av Nhunzvi et al. (2017) som redogjorde för att deltagarna upplevde flera positiva effekter av drogberoendet, exempelvis känsla av kontroll, njutning och stresshantering. Deltagarna behövde aktiviteter som ersatte droganvändandet med likvärdiga positiva upplevelser. En del i att ändra synen på sig själv beskrev en deltagare i Nhunzvi et al. (2017) studie som ett sätt att skapa nya mål, göra nya aktiviteter och anta en ny roll. Exempelvis kunde en förälder återta rollen som pappa genom att utföra aktiviteter tillsammans med sitt barn. ”To construct a new life in which recovery is possible, it is necessary for me to change choices, goals, roles, and expectations. Farming is the new thing now . . . and I am a changed-responsible father” (Nhunz et al., 2017, s. 18). Att återta en roll som förälder bidrog till ansvar och glädje.

Kartläggning av aktivitetsmönster

Deltagarna som intervjuades av Wasmuth et al. (2015b) beskrev att de vanor av drogrelaterade aktiviteter som deras vardag bestod av gav en uppfattning av vilka de var. Vanorna gav upphov till beteenden som länkades till deras uppfattning av sin identitet. Detta innebar att när droganvändandet försvann försvann även personens syfte, riktlinjer och identitet (Wasmuth et al., 2015b). Därmed beskrevs det som av vikt att *återfå tidigare meningsfulla aktiviteter*. Exempelvis kunde en kartläggning av aktivitetsmönstret ge medvetenhet om att det fanns brist på andra aktiviteter som gav glädje, “I really like to help people get drugs. I like to make other people happy, because I felt like I couldn’t make [my wife] happy, so I’d make somebody happy.” (Wasmuth et al., 2015b, s. 135). Därmed beskrev Wasmuth et al. (2015b) att *förstå sina val av aktiviteter* var en förutsättning för att kunna förändra sina vanor och utveckla ett nytt aktivitetsmönster med drogfria aktiviteter.

Vegeris och Brooks (2022) studie framhävde att personer med drogberoende såg användandet av droger som en meningsfull aktivitet, då det blev en copingstrategi för att hantera psykisk ohälsa. Därmed fanns det ett behov av nya aktiviteter som ersatte droganvändande som strategi mot stress. Medvetenheten om sina aktivitetsmönster visade att deltagarna hade behov av mer sömn än tidigare och att sömn till och med kunde betraktas som en värdefull

aktivitet, något som de bortprioriterat tidigare (Kitzinger et al., 2023). I Nhunzvi et al. (2017) studie hade en deltagare börjat med jordbruk som en del av återhämtningsprocessen, nu kunde han identifiera sig som en lantbrukare. En identifiering som var bättre både för honom och för hans omgivning. Det var betydande för självbilden att nu ha *hittat andra aktiviteter med positiva effekter på hälsa och välmående* samt aktiviteter som associerades som goda av samhället.

Personliga färdigheter

Innehållsanalysen visade att personer med drogberoende åsidosatte aktiviteter i det dagliga livet och hade behov av att förändra sina *personliga färdigheter*, exempelvis sitt sätt att sköta hygien och matlagning. Slutsatsen blev att förändringen skulle kunna stödjas genom träning i *P-ADL* och *I-ADL*. Denna träning av personliga färdigheter behövdes för att utveckla en drogfri identitet då ökade förmågor kunde göra det möjligt att återta eller utveckla nya roller och bidra till en mer positiv självbild.

P-ADL

Flera artiklar beskrev hur personer med ett tidigare drogberoende åsidosatte sina behov av att *sköta sin personliga hygien* under längre perioder, vilket gav effekt på hälsan och hur de uppfattades av andra. Rawat et al. (2021) belyste i sin studie hur deltagarna bortprioriterade aktiviteter som rörde deras hygien/hälsa såsom att *duscha, raka sig och att ha rena kläder* "I went from being a beautiful woman to looking like a hag ... I didn't care if I had a bath, I didn't care about anything" (Rawat et al., 2021, s. 57). Därmed beskrev Rawat et al. (2021) betydelsen av att färdighetsträna i daglig hygien exempelvis att duscha, borsta tänderna och håret, samt träna i delmomenten som finns inom dessa aktiviteter. Genom att åter prioritera sin personliga hygien kunde personer med ett vårdat yttre få bättre självförtroende och ett annat bemötande i sociala sammanhang vilket utvecklade en positivare självbild.

I-ADL

Aktiviteter i det dagliga livet påverkades då deltagare åsidosatte aktiviteter som var associerade med deras roller, såsom aktiviteter länkade till att vara en mamma (Rawat et al., 2021). Aktiviteter som mammorna tidigare hade gjort med och för sina barn lämnades över till andra för att ersättas med aktiviteter relaterade till droger. Vidare beskrev Rawat et al. (2021) att deltagarna behövde träna aktiviteter som de inte hade gjort under en längre period. Detta innefattade träning i föräldraskap, matlagning och aktiviteter relaterat till ekonomi

såsom att betala räkningar. Wasmuth et al. (2015a) resultat förklarade att personer med ett tidigare drogberoende i teorin kunde lära sig ett utförande, men behövde stöd i att utföra aktiviteten. Detta krävde arbetsterapeutiska insatser med aktivitetsbaserad träning i I-ADL och problemlösningsstrategier. Vidare underströk Wasmuth et al. (2015a) vikten av individanpassade insatser med rätt mängd och rätt utmaning för individen. Dessutom påvisade Kitzinger et al. (2023) studie att det var essentiellt med repetition, struktur och konsekvent träning i aktivitet för att bygga nya rutiner. Kitzinger et al. (2023) likt Rawat et al. (2021) beskrev att deltagarna prioriterade att återta och lära sig aktiviteter de tidigare ägnat sig åt, före att lära sig nya.

Wilburn et al. (2022) beskrev hur föräldrar till vuxna barn med drogberoende upplevde att de blev vårdare för sina barn och att detta begränsade barnens självständighet då de framtogs ansvar och aktiviteter. Personerna behövde aktivitetsbaserade interventioner såsom färdighetsträning för att lära sig aktiviteter relaterade till att vara vuxen och för att möjliggöra självständighet och en positiv självbild. Dessutom menade Wasmuth et al. (2015a) att förändrade möjligheter till aktivitet möjliggjorde för personer med ett tidigare drogberoende att uppleva självbestämmande.

Enligt Rawat et al. (2021) behövde mammor *färdighetsträna i föräldraskap* och aktiviteter som är kopplade till moderskapet efter ett drogberoende. Utmaningen för en förälder med ett tidigare beroende var bristande kunskap om hur aktiviteter som rörde föräldraskap skulle göras, därför behövdes aktivitetsbaserad träning i I-ADL. Exempelvis *träning i matlagning, städning, utföra inköp, hantera ekonomi, läsa läxor och/eller stödja barnen*. Genom att engagera sig i aktiviteter kopplade till en roll kunde personerna återta eller utveckla nya önskade roller med ett nytt ansvarsområde och förtroende från sina barn. Antagandet av nya roller stärkte individens självbild och gav en positiv identitet (Rawat et al., 2021). Detta styrktes av Vegeris och Brook's (2022) som beskrev att förändring av roller förbättrade självuppfattningen om sig själv.

Sociala färdigheter

Innehållsanalysen visade att personer med drogberoende behövde förändra sina sociala färdigheter för att hitta nya förebilder, skapa nya sociala nätverk och delta i andra sociala sammanhang. Slutsatsen blev att förändringen skulle kunna stödjas med insatser för färdighetsträning inom *sociala relationer* och *nya sociala sammanhang*. Förändringen mot en

drogfri identitet kräver förändringar i sociala nätverk och uppfattningen om vem en person är i sociala sammanhang.

Wasmuth et al. (2015b) underströk i sin studie att en persons identitet formades av den sociala miljön i form av normer och åsikter från personer i omgivningen, vilket betydde att droganvändandet inom vissa grupper blev normaliserat. Däremot underströk Mattila et al. (2022) att personer med drogberoende var en stigmatiserad grupp i samhället vilket baserades på fördomar och åsikter. Omgivningens stigmatisering bidrog till social isolering och personerna med ett drogberoende tog avstånd från vänner, familj och sökandet efter professionell hjälp (Rawat et al., 2021). I studie skriven av Wilburn et al. (2022) beskrivs hur viktigt det är att få stöd från familjen och en *stöttande social miljö* i en återhämtningsprocess och arbeta tillsammans för att förändra vanor, hitta nya aktiviteter för hela familjen och återfå en drogfri identitet.

I Nhunzvi et al. (2017) studie förklarades att drogberoendet började som ett sätt att utforska sociala umgängen med tillhörande aktiviteter. Droganvändningen utfördes av förebilder och blev något deltagarna ville identifiera sig med. För att minska risken för ett återfall betonade Vegeris och Brooks' (2022) betydelsen av att ha en öppen social miljö som möjliggjorde ärlighet och acceptans. Dessutom var det viktigt att få *visa sin förändringsprocess i en social kontext*. Detta bidrog till en positiv självuppfattning i återhämtningsprocessen där antagandet av drogfri identitet formades, vilket skapade självförtroende och mening.

Tariah et al. (2015) betonade att för vissa personer var hela det sociala sammanhanget involverade i användandet av droger, till exempel alla personens vänner. Därmed behövdes förändringar i den sociala miljön för att kunna avvänja sig från droger och bibehålla drogfrihet. Förändring i den sociala miljön nämnde även Nhunzvi et al. (2017) som en bidragande faktor till drogfrihet. Wilburn et al. (2022) betonade betydelsen av att arbeta med hela familjen tillsammans för att avveckla ett drogberoende och *skapa en känsla av tillhörighet*.

Nhunzvi et al. (2017) menade att personer med drogberoende är i behov av att prova på olika aktiviteter tillsammans med andra i ett sammanhang där aktiviteterna är socialt accepterade. Detta för att ersätta drogrelaterade aktiviteter och de sociala sammanhang som det har givit (Nhunzvi et al., 2017). Rawat et al. (2021) beskrev att arbetsterapeuter i sitt arbete med

personer med drogberoende bör lägga vikt vid att värna om och återskapa familjerelationer och utforska det av *nya sociala roller* som det är något personen själv uttryckt en önskan om. Vidare beskrev Wilburn et al. (2022) arbetsterapeutens roll i att hjälpa familjer att *hitta nya sociala nätverk med andra vanor* och meningsfulla aktiviteter. Detta innebar både meningsfulla aktiviteter tillsammans inom familjen, men även enskilt.

Tro på sig själv

Innehållsanalysen visade behov av att förändra tron på sig själv, att se och uppfatta sig själv som en person med förmåga att klara av att förändra mönster, återta eller utveckla färdigheter, roller och delta i sociala sammanhang. För att förändra uppfattningen om sig själv kunde nya meningsfulla aktiviteter och att vara förebild för andra med drogberoende bidra till *att ge tro till den egna förmågan*. Slutsatsen blev att förändringen skulle kunna stödjas med insatser som utvecklade nya meningsfulla aktiviteter, nya roller inom till exempel nykterhetsorganisationer och deltagande i gruppinterventioner. Förändringen mot en drogfri identitet krävde förändring av självbilden relaterat till återtagande eller utveckling av förmågor, aktiviteter som gav identitet och mening samt nya vanor och roller.

Ge tro på den egna förmågan

I Tariah et al. (2015) studie beskrev deltagarna att de hade en negativ uppfattning om sig själva och ansåg att de var odugliga i många situationer. Vissa deltagare beskrev sig som lata, svaga, fyllda med skam och ensamhet. Vidare beskrev Wasmuth et al. (2015b) att en persons identitet konfirmerades av handlingar som var associerat med droger vilket speglade hur de såg på sig själva och beskrev sig själva. Drogberoendet blev deras identitet. Trots långvarig avhållsamhet från droger och nya aktiviteter så föll deltagarna in i gamla mönster igen och började använda droger. Detta menade Wasmuth et al (2015b) berodde på att deltagarna fortfarande identifierade sig som en person med ett drogberoende. Rawat et al. (2021) beskrev att deltagarna vid engagemang i *nya roller* inom kretsen av drogberoendet blev förebilder inom exempelvis AA, där de fick möjligheten att hjälpa andra att avveckla drogberoende. Rawat et al. (2021) betonade vikten av att återgå till tidigare aktiviteter och återfå roller som bidrog till trygghet och självförtroende. Dessutom beskrev Rawat et al. (2021) hur deltagarnas brist på P-ADL ledde till försämrat självförtroende.

Aktivitetsval och aktivitetsförluster påverkades även enligt Nhunzvi et al. (2017) av kultur. Detta då substansanvändning i Zimbabwe enligt deltagarna var en del av att vara en man, där blev frågan om det fanns andra aktiviteter som kunde ge personen identitet som man. Detta skilde sig från stigmat som Rawat et al. (2021) beskrev angående att vara en kvinna i Sydafrika och ha ett drogberoende. Cardinale et al. (2014) visade att genom stöd från andra med ett tidigare drogberoende kunde detta stigma minskas. Deltagarna hade hjälp av den arbetsterapeutiska gruppinterventionen TTM där de satte upp mål och strategier för att utveckla nya drogfria aktiviteter. Deltagarna beskrev hur de med hjälp av mål och antagandet av nya aktiviteter fick en *positiv självbild* vilket bidrog till hopp och strävan efter en fortsatt drogfri livsstil. En förändrad självbild kunde även utvecklas efter aktivitetsbaserad träning då den grundades i de nya aktiviteterna de hade lärt sig. Utvecklingen genererade nya egenskaper som exempelvis att vara ansvarstagande, omsorgsfull och vara en bra mamma (Rawat et al., 2021).

Flertalet artiklar lyfte fördelar med att delta i olika gruppbehandlingar vid drogberoende. Vegeris och Brooks' (2022) beskrev att gruppbehandling för personer med drogberoende var viktigt för antagandet av nya roller, även engagemang i *nya meningsfulla aktiviteter* som inte förknippades med beroendet. Antagandet av en ny roll främjade en positiv självuppfattning och ett ökat värde (Kitzinger et al., 2023). Den expertis och kunskap som deltagarna fick med sig från gruppbehandlingen användes för att hjälpa och inspirera andra personer i liknande situation att återgå till en drogfri vardag. Det var betydelsefullt för personer med ett tidigare drogberoende att nå ut till andra som strävade efter drogfrihet och *bli en förebild* för dessa (Vegeris & Brooks', 2022). Detta styrktes av Wasmuth et al. (2015b) som betonade betydelsen av att *se sig själv som en hjälpare person* för andra med beroende där en ny identitet föds ur ansvaret att hjälpa andra, vilket gjorde den drogfria identiteten bestående.

Diskussion

Resultatdiskussion

Litteraturstudien med kombinerad manifest och integrativ innehållsanalys av 12 artiklar visade att personer med drogberoende behövde stöd till förändring för att utveckla en drogfri identitet. Den manifesta innehållsanalysen kartlade personernas behov av stöd vilket gav

underlag för den integrativa analysen med tolkning av personernas behov av förändring och slutsatser om vilka arbetsterapeutiska insatser som skulle kunna ge stöd i förändringsprocessen mot drogfri identitet. Personerna behövde förändring av: *Uppfattning och medvetenhet om sig själv, Personliga färdigheter, Sociala färdigheter och Tro på sig själv*. De arbetsterapeutiska insatserna som skulle kunna ge stöd till förändring var: kartläggning av aktivitetshistoria/aktivitetsmönster, färdighetsträning i P-ADL och aktivitetsbaserad träning, social färdighetsträning och gruppinterventioner. Resultatet diskuteras utifrån tolkningarna av personers behov av förändringar och slutsatser om arbetsterapeutiska insatser som skulle kunna ge stöd till utveckling mot drogfri identitet.

Uppfattning och medvetenhet om sig själv

Studiens resultat visade att personer med drogberoende behövde förändra uppfattning och medvetenhet om sig själva för att utveckla drogfri identitet. Insatserna kartläggning av aktivitetshistoria och aktivitetsmönster skulle kunna ge stöd till den förändringen genom att öka personens medvetenhet om vad som styr valet av aktiviteter och hur egen och andras uppfattning om vem man är påverkas av vad man gör. En viktig del i förändringsprocessen var att hitta tillbaka till tidigare värderade aktiviteter som exempelvis återgång till att delta i aktiviteter relaterat till spiritualitet. Droganvändandet var en meningsfull aktivitet och eftersom det ofta delades med familj och vänner bidrog det till samhörighet. Förlusten av droganvändandet gav behov av andra meningsfulla aktiviteter som kunde ersätta den känslan av sammanhang och tillhörighet. Leufstadius et al. (2024) beskriver vad det är som gör att en person upplever aktiviteter som meningsfulla, där aktiviteter som är identitetsskapande och självförverkligande är centrala för vem en person vill vara. Resultatet av litteraturstudien överensstämmer med de byggstenar som Leufstadius et al. (2024) beskriver som identitetsskapande. Dessa byggstenar är: Ge värdefulla känslor, energi genom spiritualitet, tillhörighet samt få rytm i tillvaron genom vanor och roller. De överensstämmer med studiens resultat då deltagare bland annat nämnde behovet av att känna sig sysselsatt, få tillhöra nya sammanhang såsom AA/NA eller religiöst, samt uppleva värdefulla känslor genom att få andra personer att må bra.

Resultatet betonade även betydelsen av att implementera nya aktiviteter eller återinföra tidigare aktiviteter för att ersätta drogberoendet. Detta var viktigt för att vara i sysselsättning stora delar av dagen och ägna sig åt hälsosamma aktiviteter. Den arbetsterapeutiska insatsen TTM möjliggjorde för deltagarna att få en överblick över sin aktivitetshistoria för att skapa en

förståelse för aktivitetens olika värde. Kartläggning av aktivitetshistorian bidrog till att deltagarna återengagerade sig i tidigare aktiviteter som kopplades till större sammanhang såsom spirituella kontexter. Kartläggning av en persons aktivitetshistoria menar Erlandsson och Persson (2020) är en viktig insats för arbetsterapeuter då det hjälper personen att reflektera över vilka aktiviteter som hen saknar i nuläget.

Från det övergripande perspektivet i aktivitetshistorian övergick detta till kartläggning av en persons aktivitetsmönster. Resultatet av studien framhävde att personer med drogberoende bortprioriterade fritidsaktiviteter och ersatte dessa med aktiviteter relaterade till droger, och att det skapade en obalans. Vidare behövdes aktivitetsmönstret fyllas med olika meningsfulla aktiviteter i rätt variation för att bibehålla drogfrihet. Däremot upplevde deltagarna svårigheter med att veta vilka aktiviteter som skulle etableras för att distrahera sig från drogberoende. Därmed drog författarna slutsatsen att det fanns ett behov av kartläggning av det drogfria aktivitetsmönstret för att undersöka hur timmarna på dygnet spenderas, och därmed vilka former av aktiviteter som personen vill göra mer eller mindre av. Därmed kan det även argumenteras för att det finns ett behov att kartlägga aktivitetsbalansen hos personer med ett tidigare drogberoende, då arbetsterapeuten behöver förstå aktivitetens värde och hur en harmonisk mix bäst kan genom insatser i aktivitetsmönstret kan skapas. En god balans är subjektiv men däremot är jämvikt mellan produktiva aktiviteter och egenvårdsaktiviteter är viktigt för att skapa förutsättningar för en balanserad vardag (Erlandsson & Christiansen, 2015). Dessa riktlinjer överensstämmer med studiens resultat.

Erlandsson och Christiansen (2015) beskriver att varje person har ett unikt aktivitetsmönster med ett innehåll av en mängd olika aktiviteter av olika värden. Vissa aktiviteter som utförs för överlevnad och andra aktiviteter bidrar till en förgylld vardag. Däremot justeras aktivitetsmönstret inom tid och modifieras av olika livsperioder. Pépin (2020) belyser ifrågasättandet av aktivitetsval som en viktig beståndsdel till förändring, eftersom människor lättare etablerar förändringar om aktiviteterna har ett personligt värde som motiverar till aktivitetsutförande. Därmed likt resultatet av litteraturstudien krävs kartläggning av vilka aktiviteter som är meningsfulla för personen.

Personliga färdigheter

Studiens resultat visade att personer med drogberoende behövde förändra sina personliga färdigheter för att utveckla en drogfri identitet. Insatser som P-ADL-träning och I-ADL-

träning skulle kunna ge stöd till den förändringen genom att utveckla personens personliga färdigheter. Utveckling av personliga färdigheter skulle kunna ge stöd för att utveckla eller återta vanor och roller. En avgörande del i förändringsprocessen var därmed att färdighetsträna inom aktiviteter som personer med drogberoende bortprioriterat under drogberoendet, såsom P-ADL. Drogberoendet medförde att deltagarna åsidosatte aktiviteter som var kopplade till deras roller vilket ledde till ett avståndstagande till sin omgivning. Resultatet belyste vikten av repetition, struktur och färdighetsträning i aktivitet för att etablera nya roller och vanor för personer med drogberoende. Dessutom tydliggjordes betydelsen av en fungerande personlig hygien som en förutsättning för att söka sig till nya sociala nätverk eller fritidsaktiviteter. Författarna drog slutsatsen att detta var en grundförutsättning som skulle öka självförtroendet och intresse att söka sig mot aktiviteter som inte var relaterat till droger. Detta konfirmeras av Pettersen et al. (2023) studie där deltagarna betonar betydelsen av att söka arbete eller att börja studera som en viktig aspekt i återhämtningen, för att hålla sig sysselsatt. Men även för att kunna försörja sig ekonomiskt och kunna identifiera sig med en roll som inte är relaterad till droger, vilket Dingle et al. (2015) även understryker. Vidare beskriver Pettersen et al. (2023) likt resultatet av författarnas studie vikten av att njuta av de små sakerna i livet såsom att ha ett arbete att gå till, återfå relationer, laga mat och sköta sin hygien.

Resultatet visade även att den kognitiva förmågan påverkades efter en längre tids droganvändning då personerna upplevde svårigheter att strukturera och planera utförandet av aktiviteter, vilket arbetsterapeuter behövde ha i beaktning. Det fanns ett behov av att ha en strukturerad färdighetsträning med personen i nya aktiviteter som vardagen nu bestod av, på så sätt uppmuntra till fortsatt delaktighet. Här har arbetsterapeuter en viktig roll i att förstå hur personens fysiska och psykiska förmågor, utförandekapacitet, påverkar både val av aktiviteter och hur aktiviteterna utförs (Pépin., 2020). Såsom resultatet beskrev kunde det exempelvis finnas viljekraft till en aktivitet, men en utförandekapacitet som påverkar personens förmåga till utförandet. Därmed kan arbetsterapeuter använda olika strategier, bedömningsinstrument och insatser för att förstå personens förutsättningar, underlätta aktivitetsutförandet och ADL-träning (De Las Heras de Pablo et al., 2020b). Exempelvis kan arbetsterapeuten och personen tillsammans strukturera en plan med klientens förutsättningar och önskemål, för att ge personen en känsla av kontroll och motivation i den nya vardagen (De Las Heras de Pablo et al., 2020b).

Sociala färdigheter

Studiens resultat visade att personer med drogberoende behövde utveckla och återta sociala färdigheter för att utveckla drogfri identitet. Insatser inom sociala relationer och nya sociala sammanhang skulle kunna ge stöd till den förändringen genom att skapa nya känslor av tillhörighet i en stöttande social miljö. Essentiellt för att utveckla och återta sociala färdigheter var att delta i gruppinterventioner där personerna fick vara förebilder för andra i ett tillåtande klimat. Dessutom framhövdes det att en stöttande social miljö var viktigt då stigmatisering mot personer med drogberoende bidrog till social isolering och ett avståndstagande till att söka hjälp. Detta betonar även McPhee et al. (2015) då det är värdefullt att söka sig till hjälpporganisationerna AA eller NA för att uppnå nykterhet då det möjliggör för deltagarna att vara öppna och ärliga om sitt drogberoende. Dessutom understryker McPhee et al. (2015) likt resultatet av studien att personer med drogberoende kan finna stöd i varandras berättelser, där en stöttande social miljö är en nödvändig del i bibehållande drogfrihet och den drogfria identiteten. Gruppen som terapeutiskt verktyg framhäver även Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende där det beskrivs att personer med drogberoende är i behov av sociala stödinsatser för att förbli drogfria (Socialstyrelsen, 2019a).

Enligt MOHO är förändringsprocessen komplex, då roller och vanor är svåra att förändra eftersom det tar lång tid att bryta gamla inlärdas aktivitetsmönster (De Las Heras de Pablo et al., 2020b). Därmed är det enligt resultatet av studien betydelsefullt med arbetsterapeutiska insatser i beroendevården i det tidiga skedet av återhämtningsprocessen som möjliggör förändringsprocessen mot en drogfri identitet genom att förvärva nya roller och meningsfulla aktiviteter.

Nhunuzvi et al. (2017) beskrev droganvändandet som en del av att vara man i samhället där det var avvikande att inte använda droger till skillnad från det stigma som Rawat et al. (2021) beskrev om droganvändandet för kvinnor i Sydafrika. Den kulturella aspekten är därmed en viktig aspekt att beakta som arbetsterapeut vid arbetet med förändringsprocessen, då kulturen kring att ta droger kan skilja sig från olika samhällen. Likaså beskriver Robertson et al. (2021) att identitetsbildningen och processen att förändra hur personen ser på sig själv påverkas av vilka aktiviteter som görs. Vidare beskrivs det att förändringsprocessen mot en drogfri identitet kan skilja sig åt beroende på vilken kulturell kontext personen omringas av

och att det bör beaktas inom beroendevården. Hinder eller stöttning kan finnas i den sociala miljön som präglas av kulturella aspekter (Robertson et al., 2021).

Tro på sig själv

Studiens resultat visade att personer med drogberoende behövde förändra sin tro på sig själv för att utveckla drogfri identitet. Insatser för att ge tro på den egna förmågan skulle kunna ge stöd till den förändringen genom att få en ny positiv självbild med nya roller som medför ett självförtroende i att kunna vara en förebild för andra. En avgörande del i förändringsprocessen var att hitta hälsosamma aktiviteter. Detta då droganvändningen beskrevs av deltagarna att ha ett fåtal men för personen värdefulla positiva effekter, såsom stresslindring. Därmed behöver arbetsterapeuter tillsammans med personen utforska andra aktiviteter som kan verka stresslindrande. Detta kunde göras genom den arbetsterapeutiska insatsen TTM där aktivitet används som både mål och medel, mål genom att uppmuntra till kreativa aktiviteter, där deltagarna beskrev inspiration att återta kreativa skapande i vardagslivet. Men även som medel då TTM berörde både dåtid, nutid och framtid, vilket frigjorde emotioner relaterat till aktiviteter som funnits innan droganvändningen. Vilket i sin tur gav bekräftelse och förståelse för vilka känslor som gav upphov till droganvändandet från början, detta hjälpte både personen själv och arbetsterapeuten att förstå meningsfullheten i droganvändningen. Det visade sig att för att veta vem personen vill vara som drogfri finns det fördelar i att förstå vem personen har varit innan. Målandet av träd i TTM kan därmed användas i aktivitet som ett medel för att uttrycka känslor men även stresslindring. Likt resultatet betonar Winther Hansen och Morville (2016) de kreativa skapandets rehabiliterande kraft då det kan vara en källa till meningsfullhet. Dessutom kan både välbefinnande, hälsa och skaparglädje uppstå när personen kan skapa en aktivitetsidentitet där fokus riktas mot det friska i stället för ohälsan, i detta fall droganvändningen och dess konsekvenser. Dessutom kan skapande stödja klienter i att få ett utifrånperspektiv på sitt liv och sig själv och därmed få lättare att förstå samt acceptera sig själv (Winther Hansen & Snedker Jørgensen., 2016).

För en lyckad förändringsprocess mot en drogfri identitet visade resultatet att personer upplevde att droger skapande mening, syfte och riktlinjer i livet. Därav var det av vikt att i ett tidigt stadie av drogavvänjningen fokusera på att återfå tidigare meningsfulla aktiviteter och roller, innan nya aktiviteter inkorporeras i vardagen för att förändringsprocessen mot en drogfri identitet ska vara hållbar. Dingel et al. (2015) betonar betydelsen av en lyckad identitetsomvandling då personer som använder droger inte endast mister meningsfulla

aktiviteter utan upplever en tydlig identitetsförlust. O'Brien & Kielhofner, (2020) förklarar att identitet relaterat till vilka aktiviteter en person väljer att göra/inte göra, vem hen vill vara och erfarenheterna av aktivitetesutföranden, detta ger en så kallad aktivitetsidentitet.

Liknande definierar Christiansen (1999) identitet som en sammansättning av roller, vanor och uppfattningen om den egna förmågan. Därför drar författarna för denna studie slutsatsen att arbetsterapeuter har en viktig roll i att stödja personer med ett tidigare drogberoende i att skapa en ny drogfri identitet. En identitet som är relaterad till andra meningsfulla aktivitetsutförande, nya roller som exempelvis förälder eller inom nykterhetsorganisation men även i att förstå sig på vilka konsekvenser drogberoendet har för personens möjlighet till delaktighet i aktivitet.

De Las Heras de Pablo et al. (2020b) förklarar att personer som är i en förändringsprocess upptäcker nya roller och vanor som både kan ha positivt och negativt inflytande på personen beroende på hur processen utformas. Det betonas även hur komplext det är att justera inlärd vanor och att ständiga förhandlingar uppkommer under processen, vilket beror på att vanor är starkt kopplade till människors viljekraft. Viljekraften återfinns i personens motivation, som i sin tur kan påverkas av den sociala miljön, normer och kulturella värderingar (De Las Heras de Pablo et al., 2020b). Av resultatet att tyda kunde en ökad viljekraft till att hjälpa andra människor att hålla sig drogfria motivera personen att själv bli drogfri. En stark viljekraft att stötta andra gjorde sedan att en ny identitet byggdes upp baserat på att vara en stöttepelare och inspiration för andra. Denna kraft kan arbetsterapeuter ta nytt av vid konstruerande av gruppinterventioner.

Metoddiskussion

Författarna valde att göra en litteraturstudie med induktiv ansats som gav möjlighet till friare tolkning av texterna än deduktiv ansats (Forsberg & Wengström, 2016). Detta gynnade studien som inkluderade artiklar med kvalitativ, kvantitativ och mixad metod för att kartlägga, tolka och dra slutsatser om arbetsterapeutiska insatser som skulle kunna stödja förändringsprocessen hos personer med drogberoende. Valda artiklar var originalartiklar som hade utgångspunkt inom arbetsterapeutisk teori eller arbetsterapeutisk kompetens inom drogberoende. Det var svårt att hitta relevanta artiklar då många sökträffar rörde orelaterade områden. Därmed fick författarna förfina sökningen för att sortera fram och välja värdefulla artiklar med bra kvalitet.

Författarna övervägde att använda kvalitativ metod och göra intervjuer med deltagare från Sverige. Dock misstänkte författarna att det på grund av stigma skulle finnas svårigheter att rekrytera personer med drogberoende. Ytterligare en möjlighet hade varit att intervjua verksamma arbetsterapeuter kring deras arbete med beroendesjukdom, men då få arbetsterapeuter i Sverige arbetar i beroendevården, valdes detta bort. Ytterligare en svårighet med intervjuer hade kunnat vara att få etiskt tillstånd, då antingen godkännande från arbetsgivare eller personer med drogberoende hade behövts. Därmed valde författarna en litteraturstudie för att få ett helhetsperspektiv och fånga forskning från både tidigare drogberoendes och arbetsterapeuters perspektiv relaterat till studiens syfte. Vid datainsamlingen användes databaserna CINAHL och Psycinfo, men författarna sökte även i Pubmed men upptäckte att sökträffarna var mer specifika i de valda sökbaserna. Samma sökning användes i båda sökbaserna, vilket kan ses som en svaghet då relevanta artiklar kan utelämnas. Författarna valde att använda sig av samma sökord (med undantag för vissa ämnesord) samt samma begränsningar, detta kan vara en svaghet då de olika databaserna har olika utbud och känslighet inom sökfunktionen. Däremot blev sökningen systematisk och väl genomtänkt med denna strategi (Kristensson, 2014). Vidare anser författarna att det finns en svaghet i begränsningen med artiklar från 2014 och framåt, då enligt Forsberg och Wengström (2016) påverkas relevansen och vetenskapligheten om en källa är äldre än fem år. Kunskapsläget breddades genom att författarna valde artiklar med geografisk spridning, med artiklar från Europa, Afrika, Nordamerika, vilket kan gynna generaliserbarheten. Däremot saknades det artiklar från flera världsdelar såsom Asien, detta påverkar generaliserbarheten negativt.

De valda artiklarna granskades utifrån Fribergs granskningsmallar (2022b) för att värdera artiklarnas vetenskapliga nivå. Detta bidrog till en konsekvent bedömning där alla artiklar hade medelhög till hög kvalitetsnivå. Författarna granskade artiklarna enskilt för att skapa en egen uppfattning om den vetenskapliga nivån (Graneheim & Lundman, 2004), därefter diskuterades artiklarna, detta gynnade trovärdigheten då författarna först bildade en egen uppfattning som inte färgades av varandras uppfattningar. Författarna valde att använda resultatet samt diskussionerna i alla artiklar, då en integrativ analysmetod användes, detta då artiklarna både hade kvantitativ, kvalitativ och mixad metod. Den integrativa metoden möjliggjorde att använda artiklar som hade kvantitativa resultat då författarna kunde samla data till resultatet ur diskussionen (Whittemore & Knafl, 2005). Ett exempel på detta är

Martin et al. (2015) med en kvantitativ studie av användningen av Lifestyle History Questionnaire (LHQ), men med resonemang i diskussionen som författarna kunde integrera i analysen. Genom de kvalitativa artiklarna kunde författarna ta del av personers subjektiva upplevelser av drogberoende och deras behov av stöd, där författarna även kunde identifiera citat. Som vid kvalitetsgranskningen satt författarna separat och strök under meningsbärande enheter/ord, sedan jämfördes dessa med varandra. Kondenseringen och kodningen gjordes sedan gemensamt, med en översättning från engelska till svenska. Här fanns det en risk för felaktiga översättningar och tolkningar, vilket kan påverka resultatet negativt då datan blir vinklad mot att besvara författarnas syfte (Forsberg & Wengström, 2016). Däremot var detta ett beslut författarna behövde ta för att underlätta fortsatt arbete och undvika missförstånd mellan varandra.

Krefting (1991) förklarar hur forskare kan få en uppfattning om trovärdigheten vid både kvalitativa och kvantitativa studier genom Gubas modell. Modellen utgår från fyra utgångspunkter för att bedöma en källa och dessa punkter är: Tillförlitlighet, överförbarhet, konsekvent och objektivitet. Trovärdigheten i denna studies resultat påverkades av tillförlitlighet då författarna beskrev sitt tillvägagångssätt, detta för att motivera val och därmed möjliggöra att studien skulle kunna göras igen av andra. Författarna beskrev kriterierna för datainsamlingen, vilket gör att läsaren kan avgöra överförbarheten till andra kontexter. Författarna var konsekventa vid kvalitetsgranskningen och kodningen av alla artiklar, författarna använde även samma sökord i CINAHL och Psycinfo. Objektiviteten säkerställdes genom att författarna uteslöt personliga åsikter och värderingar för att inte påverka studiens resultat eller utförande (Krefting, 1991). Däremot har författarna valt ut data från artiklarna som svarar på studiens syfte, vilket betyder att det finns en viss subjektivitet. Därför tog författarna ut de meningsbärande enheterna oberoende av varandra för att sedan jämföra och välja de meningar som relaterar till studiens syfte.

Slutsats och implikationer

Studiens resultat framhäver betydelsen av att ha ett holistiskt synsätt på personer med drogberoende eftersom de kopplar sin identitet till droganvändning och behöver stöd i förändringen mot drogfri identitet. Arbetsterapeuter har ett helhetsperspektiv på människan relaterat till delaktighet och aktivitet, vilket enligt studien var av stor vikt för att förändra synen på sig själv och antagandet av en drogfri identitet. Däremot är arbetsterapeuter en

underutnyttjad resurs inom beroendevården. Tidigare forskning visar att arbetsterapeuter vanligen arbetar med arbetsåtergång och träning av arbetsrelaterade förmågor, men detta är inte tillräckligt för personen som vill anta en drogfri identitet. Därmed finns det ett behov av den arbetsterapeutiska kompetensen i att se hela människan relaterat till alla aktiviteter i vardagen, från P-ADL till utveckling av tillhörighet i nya sociala sammanhang. Därmed kan arbetsterapeuter komplettera den medicinska vården väl inom det interprofessionella arbetet med personerna. Resultatet visar på att personer med drogberoende behöver kartläggning av aktivitetshistoria/aktivitetsmönster, färdighetsträning i ADL och sociala färdigheter samt gruppinterventioner och nya meningsfulla aktiviteter, med syfte att utveckla en drogfri identitet.

Drogberoende är ett folkhälsoproblem vilket ökar sannolikheten att arbetsterapeuter möter denna patientgrupp inom olika delar av vården. Detta kräver att arbetsterapeuter utvecklar förståelse och kunskap om insatser som kan främja drogfri identitet. Författarna menar att arbetsterapeuter med fördel kan använda kartläggning av personers behov av stöd för att sedan utveckla förståelse för deras behov av förändring och dra slutsatser om vilka arbetsterapeutiska insatser som skulle kunna ge stöd till förändring. Vidare anser författarna att resultatet kan tillämpas inom psykiatri och andra områden där brist på tilltro till egen förmåga och brist på meningsfulla aktiviteter formar personens självbild och identitet. Även kan arbetsterapeuter arbeta med drogberoende inom ideella föreningar som exempelvis AA/NA genom föreläsningar, gruppinterventioner, enskilda kartläggningar av aktivitet med syfte att uppmuntra till en hållbar drogfri identitet.

Referenslista

Andersson, C., & Thundal, K-L. (2022). Alkoholens inverkan på vardagslivet. I. P. Wagman (Red.), *Aktivitet och hälsa i vardagen - Ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv* (s. 134-143). Sveriges Arbetsterapeuter.

Anonyma Alkoholister. (u.å.). *Hur fungerar AA*.

<https://www.aa.se/om-aa/hur-fungerar-aa/>

Anonyma Alkoholister. (u.å.). *AA Tolv Steg för tillfrisknande*.

<https://www.aa.se/aa-tolv-steg/>

Anonyma Narkomaner. (u.å.). *Om anonyma narkomaner*.

<https://www.nasverige.org/om-oss/>

Best, D., Beckwith, M., Haslam, C., Haslam, S. A., Jetten, J., Mawson, E., & Lubman, D. I. (2016). Overcoming alcohol and other drug addiction as a process of social identity transition: The social identity model of recovery (SIMOR). *Addiction Research & Theory*, 24(2), 111–123. <https://doi.org/10.3109/16066359.2015.1075980>

* Cardinale, J., Malacari, L., Broggi, S., Savignano, J., & Fisher, G. (2014). Model of Occupational Empowerment and Gunnarsson's Tree Theme: Intervention for Mothers in Recovery. *Occupational Therapy in Mental Health*, 30(1), 43–68. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/0164212X.2014.878237>

C.A.N. (7 september, 2018). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2017*.

<https://www.can.se/publikationer/alkoholkonsumtionen-i-sverige-2017/>

C.A.N. (april, 2020). *Hur definieras alkohol-, narkotika- och tobaksberoende inklusive substansbrukssyndrom?*

<https://www.can.se/fragor-och-svar/allmant-om-droger/hur-definieras-alkohol-narkotika-och-tobaksberoende-inklusive-substansbrukssyndrom/>

Christiansen CH. (1999). Defining lives: occupation as identity: an essay on competence, coherence, and the creation of meaning. *American Journal of Occupational Therapy*, 53(6), 547–558. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.5014/ajot.53.6.547>

Corrigan, P.W., & Watson, AC. (2002). Understanding the impact of stigma on people with mental illness. *World Psychiatry*, 1 (1), 16-20.

Crisp, A. H., Gelder, M. G., Rix, S., Meltzer, H. I., & Rowlands, O. J. (2000). Stigmatisation of people with mental illnesses. *British Journal of Psychiatry*, 177(1), 4–7.
<https://doi.org/10.1192/bjp.177.1.4>

Dahlborg-Lyckhage, E. (2022). Att analysera berättelser (narrativer). I F. Friberg (Red.), Dags för uppsats - Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten. (4 uppl., s. 221–241). Studentlitteratur.

De Las Heras de Pablo, C. G., Fan, C-W., Kielhofner, G. (2020a). Dimensioner av görande. I R.R. Taylor (Red.), *Model of human occupation: Teori och tillämpning* (2 uppl., s. 145-163). Studentlitteratur.

De Las Heras de Pablo, C. G., Parkinson, S., Pépin, G., & Kielhofner, G. (2020b). Interventionsprocessen: Möjliggöra aktivitetförändring. I R.R. Taylor (Red.), *Model of human occupation: Teori och tillämpning* (2 uppl., s. 249-274). Studentlitteratur.

Dingle, G. A., Cruwys, T., & Frings, D. (2015). Social identities as pathways into and out of addiction. *Frontiers in Psychology*, 6. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01795>

DooJong., Kim. (2021). Powerlessness in the moral self: a social cognitive perspective on drug users. *Journal of Social Work Practice in the Addictions*, 21(2), 162-178,
DOI: [10.1080/1533256X.2021.1893967](https://doi.org/10.1080/1533256X.2021.1893967)

Doğu, S. E., & Özkan, E. (2023). The role of occupational therapy in substance use. *Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift : NAT*, 40(4), 406–413.
<https://doi.org/10.1177/14550725221149472>

Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569>.

Erlandsson, L.-K., & Christiansen, C. H. (2015). The complexity and patterns of human occupation. I C. H. Christiansen, C. M. Baum & J. D. Bass (Red.), *Occupational Therapy: Performance, Participation, and Well-Being* (4 uppl, s. 113-127). Thorofore: SLACK Incorporated.

Erlandsson, L.-K., & Persson, D. (2020). *Valmo-modellen: Arbetsterapi för hälsa genom görande* (2 uppl.). Studentlitteratur.

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2023). *European Drug Report 2023: Trends and Developments*. https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en

Fisher, G., Parkinson, S., & Haglund, L. (2020). Miljö och människans aktivitet. I R.R. Taylors (Red.), *Model of Human Occupation: Teori och tillämpning* (uppl. 2., s. 127–144). Studentlitteratur.

Forsberg, C., & Wengström, Y. (2016). Att göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys, och presentation av omvårdnadsforskning (4 uppl.). Natur & Kultur.

Friberg, F. (2017). Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten (3 uppl., s. 150-151). Studentlitteratur.

Friberg, F. (2022a). Att göra en litteraturöversikt av kvantitativ och kvalitativ forskning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats - vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (4 uppl., s. 185–200). Studentlitteratur.

Friberg, F. (2022b). Tankeprocessen under examensarbetet. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats - vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (4 uppl., s. 41–57). Studentlitteratur.

Fridlund, B., & Mårtensson, J. (2017). Vetenskapligkvalitet i examensarbete. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (3 uppl., 2. 473-491). Studentlitteratur.

Gallagher, M., Muldoon, O. T., & Pettigrew, J. (2015). An integrative review of social and occupational factors influencing health and wellbeing. *Frontiers in Psychology*, 6. <https://doi.org.ludwig.lub.lu.se/10.3389/fpsyg.2015.01281>

Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse education today*, 24(2), 105-112.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0260691703001515?via%3Dihub>

Hansson, L. (2020) Stigmatisering och diskriminering. I D. Brunt, U. Bejerholm, U. Markström & L. Hansson (Red.), *Att leva med psykisk funktionsnedsättning - livssituation och effektiva vård- och stödinsatser* (3 uppl., s. 109 - 121). Studentlitteratur.

Heilig, M. (2019). *Beroendetillstånd: mekanismer, diagnostik och behandling* (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Helbig, K., & McKay, E. (2003). An Exploration of Addictive Behaviours from an Occupational Perspective. *Journal of Occupational Science*, 10(3), 140–145.

<https://doi.org/10.1080/14427591.2003.9686521>

Karolinska institutet. (u.å). Svensk MeSH. <https://mesh.kib.ki.se/info/sa-anvander-du-svensk-mesh>

Kelly, J. F., Bergman, B., Hoeppner, B. B., Vilsaint, C., & White, W. L. (2017). Prevalence and pathways of recovery from drug and alcohol problems in the United States population: Implications for practice, research, and policy. *Drug and alcohol dependence*, 181, 162–169.

<https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2017.09.028>

*Kitzinger, R. H., Jr., Gardner, J. A., Moran, M., Celkos, C., Fasano, N., Linares, E., Muthee, J., & Royzner, G. (2023). Habits and routines of adults in early recovery from substance use disorder: Clinical and research implications from a mixed methodology exploratory study.

Substance Abuse: Research and Treatment, 17. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/11782218231153843>

Krefting L. (1991). Rigor in qualitative research: the assessment of trustworthiness. *The American journal of occupational therapy : official publication of the American Occupational Therapy Association*, 45(3), 214–222.

<https://doi.org/10.5014/ajot.45.3.214>

Kristensson, J. (2014). Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och vårdvetenskap. Natur & Kultur.

Leufstadius, C., Nilsson, L., & Hovbrandt, P. (2024). Experiences of meaningful occupation among diverse populations - A qualitative meta-ethnography. *Scandinavian journal of occupational therapy*, 31(1), 2294751. <https://doi.org/10.1080/11038128.2023.2294751>

Longabaugh, R., Wirtz, P. W., Zywiak, W. H., & O'Malley, S. S. (2010). Network support as a prognostic indicator of drinking outcomes: The COMBINE study. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 71(6), 837–846. <https://doi.org/10.15288/jsad.2010.71.837>

Manthey, J., Shield, K. D., Rylett, M., Hasan, O. S. M., Probst, C., & Rehm, J. (2019). Global alcohol exposure between 1990 and 2017 and forecasts until 2030: A modelling study. *The Lancet*, 393(10190), 2493–2502. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(18\)32744-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)32744-2)

*Martin, L. M., Triscari, R., Boisvert, R., Hipp, K., Gersten, J., West, R. C., Kisling, E., Donham, A., Kollar, N., & Escobar, P. (2015). Development and evaluation of the Lifestyle History Questionnaire (LHQ) for people entering treatment for substance addictions.

American Journal of Occupational Therapy, 69(3), p1–p9. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.5014/ajot.2015.014050>

*Mattila, A. M., Santacecilia, G., & LaCroix, R. (2022). Perceptions and knowledge around substance use disorders and the role of occupational therapy: A survey of clinicians.

Substance Abuse: Research and Treatment, 16. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/11782218221130921>

McPhee, I., & Fenton, D. (2015). Rehab, respite and recovery: The experiences of methadone users in a modified therapeutic community (MTC) in Scotland. *Therapeutic Communities*, 36(2), 124–136. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1108/TC-08-2014-0028>

Nationella vård-och insatsprogram. (u.å). *Missbruk och beroende*.
<https://www.vardochinsats.se/missbruk-och-beroende/>

*Nhunzvi, C., Galvaan, R., & Peters, L. (2019). Recovery from substance abuse among Zimbabwean men: An occupational transition. *OTJR: Occupation, Participation and Health*, 39(1), 14–22. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/1539449217718503>

O’Brian, J.C., & Kielhofner, G. (2020). Interaktionen mellan person och miljö. I R.R. Taylor (Red.), *Model of human occupation: Teori och tillämpning* (2 uppl., s. 47-63).
Studentlitteratur.

Pépin, G. (2020). Aktivitetsengagemang: Hur människor uppnår förändring. I R. R. Taylor (Red.), *Kielhofners Model of Human Occupation: teori och tillämpning* (2 uppl., s. 239–248).
Studentlitteratur.

Pettersen, G., Bjerke, T., Hoxmark, E. M., Eikeng Sterri, N. H., & Rosenvinge, J. H. (2023). From existing to living: Exploring the meaning of recovery and a sober life after a long duration of a substance use disorder. *Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift : NAT*, 40(6), 577–589. <https://doi.org/10.1177/14550725231170454>

*Rawat, H., Petzer, S. L., & Gurayah, T. (2021). Effects of Substance Use Disorder on Women’s Roles and Occupational Participation. *South African Journal of Occupational Therapy*, 51(1), 54–62. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.17159/2310-3833/2021/vol51n1a8>

Riksdagen. (13 Oktober, 2017). *En jämlik folkhälsa - fokus på alkohol- och narkotikapolitik*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-jamlik-folkhalsa-fokus-pa-alkohol-och_h502664/

Robertson, I. E., Sagvaag, H., Selseng, L. B., & Nesvaag, S. (2021). Narratives of change: Identity and recognition dynamics in the process of moving away from a life dominated by drug use. *Contemporary Drug Problems: An Interdisciplinary Quarterly*, 48(3), 204–222. <https://doi.org/10.1177/00914509211027075>

Rojo-Mota, G., Pedrero-Pérez, E. J., & Huertas-Hoyas, E. (2017). Systematic Review of Occupational Therapy in the Treatment of Addiction: Models, Practice, and Qualitative and Quantitative Research. *American Journal of Occupational Therapy*, 71(5), 1–11. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.5014/ajot.2017.022061>

Rothman, E. F., & Jimenez, C. (2023). Introduction to the Special Issue on Substance Use and Occupational Therapy. *Substance Abuse: Research & Treatment*, 1–3. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/11782218231160016>

*Ryan, D., Naughton, M., de Faoite, M., Dowd, T., & Morrissey, A.-M. (2023). An Occupation-Based Lifestyle Lecture Intervention as Part of Inpatient Addiction Recovery Treatment: Exploring Occupational Performance, Balance and Personal Recovery. *Substance Abuse: Research & Treatment*, 1–10. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/11782218231165123>

SBU. (2024). SBU:s metodbok. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. Hämtad 2024-13-02
<https://www.sbu.se/sv/granskningsmallar/#granskningsmall>

Socialstyrelsen. (Februari, 2024). *Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF)*.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/klassifikationer-och-koder/2024-2-8921.pdf>

Socialstyrelsen. (6 Mars, 2020). *Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende Kunskapsstöd – i hälso- och sjukvård och socialtjänst.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-3-6607.pdf>

Socialstyrelsen. (November, 2019b). *Kartläggning av samsjuklighet i form av psykisk ohälsa och beroendeproblematik.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-11-6481.pdf>

Socialstyrelsen. (29 januari, 2019a). *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/nationella-riktlinjer/nationella-riktlinjer-presentation-missbruk-beroende-2019.pdf>

Socialstyrelsen. (13 september, 2021). *Tolvstegsbehandling enligt Minnesotamodellen.*

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/tolvstegsbehandling-enligt-minnesotamodellen/>

Stockholm 12. (u.å.). *Det goda samtalet.*

<https://www.stockholm12.se/metod>

*Tariah, H. S. A., Hamed, R. T., & Al-Omari, H. D. (2015). Jordanian client perspectives of substance abuse: Implications for occupational therapists. *International Journal of Therapy & Rehabilitation*, 22(12), 566–572. [https://doi-](https://doi.org/ludwig.lub.lu.se/10.12968/ijtr.2015.22.12.566)

[org.ludwig.lub.lu.se/10.12968/ijtr.2015.22.12.566](https://doi.org/ludwig.lub.lu.se/10.12968/ijtr.2015.22.12.566)

Tham, K., Erikson, A., Fallah Pou, M., Taylor, R.R., & Kielhofner, G. (2020).

Utförandekapacitet och den levda kroppen. I R.R. Taylor (Red.), *Model of human occupation: Teori och tillämpning* (2 uppl., s. 107- 126). Studentlitteratur.

Thapinta, D., Skulphan, S., Kitsumban, V., & Longchoopol, C. (2017). Cognitive Behavior Therapy Self-Help Booklet to Decrease Depression and Alcohol Use among People with Alcohol Dependence in Thailand. *Issues in mental health nursing*, 38(11), 964–970.

<https://doi.org/10.1080/01612840.2017.1332700>

Taylor, R., & Kielhofner, G. (2020). Instruktion till Model of Human Occupation (Moho). I R.R. Taylor (Red.), *Model of human occupation: Teori och tillämpning* (2 uppl., s. 21-29). Studentlitteratur.

Twinley, R. (2013). The dark side of occupation: A concept for consideration. *Australian Occupational Therapy Journal*, 60(4), 301–303. <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12026>

Verona., P. M. (2022). The effect of a self-forgiveness model on self-stigma in individuals diagnosed with substance use disorders. *Counseling and Values*, 67(2), 203-224.

Yamada, T., Taylor, R., & Kielhofner, G. (2020). Personspecifika begrepp för mänskligt görande och aktivitet. I R.R. Taylor (Red.), *Model of human occupation: Teori och tillämpning* (2 uppl., s. 31-46). Studentlitteratur.

*Vegeris, E. L., & Brooks, R. (2022). Occupational Lives in Sustained Recovery From Alcohol Dependency: An Interpretive Phenomenological Analysis. *OTJR: Occupation, Participation & Health*, 42(1), 22–29. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/15394492211042265>

*Wasmuth, S., Brandon-Friedman, R. A., & Olesek, K. (2015b). A grounded theory of veterans' experiences of addiction-as-occupation. *Journal of Occupational Science*, 23(1), 128–141. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/14427591.2015.1070782>

Wasmuth, S., Crabtree, J. L., & Scott, P. J. (2014). Exploring addiction-as-occupation. *British Journal of Occupational Therapy*, 77(12), 605–613. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.4276/030802214X14176260335264>

Wasmuth, S., Pritchard, K., & Kaneshiro, K. (2016). Occupation-Based Intervention for Addictive Disorders: A Systematic Review. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 62, 1–9. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.jsat.2015.11.011>

*Wasmuth, S. L., Outcalt, J., Buck, K., Leonhardt, B. L., Vohs, J., & Lysaker, P. H. (2015a). Metacognition in persons with substance abuse: Findings and implications for occupational

therapists. *Canadian Journal of Occupational Therapy / Revue Canadienne D'Ergothérapie*, 82(3), 150–159. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/0008417414564865>

Whittemore, R., & Knafl, K. (2005). The integrative review: updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(5), 546-553. doi:<https://doi.org/10.1111/j.13652648.2005.03621.x>

*Wilburn, V. G., Stoll, H. B., Rohr, A. C., & Moring, K. (2022). The ambiguity of parenting adult children with substance use disorder. *Canadian Journal of Occupational Therapy / Revue Canadienne D'Ergothérapie*, 89(2), 127–134. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/00084174211073260>

Winther Hansen, B., & Morville, A-L. (2016). Kreativa aktiviteters rehabiliterande kraft. I G. Gamborg, J. Madsen & B. Winther Hansen (Red.), *Kreativitet i arbetsterapi* (2 uppl.). Studentlitteratur.

Winther Hansen, B., & Snedker Jørgensen. (2016). Arbetsterapeuters arbete med medvetandeprocesser genom skapande uttrycksformer. I G. Gamborg, J. Madsen & B. Winther Hansen (Red.), *Kreativitet i arbetsterapi* (2 uppl.). Studentlitteratur.

Östlundh, L. (2022). Informationssökning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats - vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (4 uppl., s. 79–111). Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga A

PsycInfo 2024 - 03- 12	Sökord	Antal träffar	Lästa abstrakt	Lästa i fulltext	Granskade	Inkulderade i resultatet
S1	DE "Substance Use Disorder" OR DE "Alcohol Use Disorder" OR DE "Cannabis Use Disorder" OR DE "Drug Abuse" OR DE "Drug Dependency" OR DE "Inhalant Abuse" OR DE "Opioid Use Disorder"	76,661				
S2	Alcohol abuse OR Alcohol use disorder OR Substance abuse OR Drug abuse OR Drug addiction OR substance use OR substance related disorders OR substance use OR methamphetamine use* OR addiction severity	261,248				
S3	S1 OR S2	263,910				
S4	'Occupational therap*' OR "Occupational science" OR ''Occupation based'' ''Occupational therapy intervention*' OR " "occupational transition" OR "occupational performance" OR ''occupational balance'' OR "occupational status" OR "occupational therapy programme*" OR "Occupational Participation"	99,715				
S5	social identit* OR "self image" OR self regard OR "self concept" OR "self esteem" OR "self compassion" OR "self affirmation" OR "self- forgiveness" OR "self worth" OR "self regard" OR self- actualization OR self acceptance OR ''personal recovery'' OR recovery	394,538				
S6	habit* OR role OR routine*	925,310				
S7	S5 OR S6	1,233,39 3				

S8	S3 AND S4 AND S7	734				
S11	Limiters: Peer reviewed, Publication Year 2014-2024	293	49	20	12	9

Bilaga B

Cinahl 2024 - 03-12	Sökord	Antal träffar	Lästa abstrakt	Lästa i fulltext	Granskade	Inkulderade i resultatet
S1	(MH "Substance Use Disorders+")	190,392				
S2	Alcohol abuse OR Alcohol use disorder OR Substance abuse OR Drug abuse OR Drug addiction OR substance use OR substance related disorders OR substance use OR methamphetamine use* OR addiction severity	157,696				
S3	S1 OR S2	236,513				
S4	"Occupational therap*" OR "Occupational science" OR "Occupation based" OR "Occupational therapy intervention*" OR occupational transition OR "occupational status" OR "occupational therapy programme*" OR "Occupational Participation"	68,116				
S5	social identit* OR "self image" OR self regard OR "self concept" OR "self esteem" OR "self compassion" OR "self affirmation" OR "self-forgiveness" OR "self worth" OR "self regard" OR self-actualization OR self acceptance OR "personal recovery" OR recovery OR "recovery process"	218,933				
S6	habit* OR role OR routine*	801,712				
S7	S5 OR S6	984,635				
S8	S3 AND S4 AND S7	362				
S11	Limiters: Academic Journals, Publication Year 2014-2024	197	55	6	6	3

Bilaga C

Författare År Titel Tidskrift	Land	Syfte	Design/deltagare	Intervention	Resultat	Vetenskaplig Nivå
<p>Cardinale, J., Malacari, L., Broggi, S., Savignano, J., & Fischer, G.</p> <p>2014</p> <p>Model of Occupational Empowerment and Gunnarsson's Tree Theme: Intervention for Mothers in Recovery</p> <p>Occupational Therapy in Mental Health</p>	USA	<p>Syftet med studien var att undersöka hur det arbetsterapeutiska interventionsprogrammet The Tree Theme Method (TTM) användes för mödrar i återhämtning från missbruk</p>	<p>Mixad metod</p> <p>Tre deltagare</p>	The Tree Theme Method (TTM)	<p>Resultatet att trädmotoden möjliggjorde reflektion över ens förflutna och gav en tydlighet om vikten av att ha en hälsosam och produktiv livsstil. Alla tre mödrarna ville upprätthålla en drogfri identitet. .</p>	Hög kvalitet
<p>Kitzinger, R. H., Jr, Gardner, J. A., Moran, M., Celkos, C., Fasano, N., Linares, E., Muthee, J., & Royzner, G.</p> <p>2023</p> <p>Habits and routines of adults in early recovery from substance use disorder: Clinical and research implications from a mixed methodology exploratory study</p>	USA	<p>Syftet med denna studie var att analysera vanor och rutiner hos vuxna i tidig återhämtning (> 3 månader) från missbruks störning.</p>	<p>Mixad metod</p> <p>14 deltagare</p>		<p>Av studien framkom det vikten av att ha struktur och ledig tid i en återhämtningsprocess för att kunna umgås med människor som har positiv inverkan, även oron av att ha outnyttjad tid i vardagen och hur den lediga tiden ska spenderas.</p>	Hög kvalitet

Substance abuse: research and treatment						
<p>Martin, L. M., Triscari, R., Boisvert, R., Hipp, K., Gersten, J., West, R. C., Kisling, E., Donham, A., Kollar, N., & Escobar, P.</p> <p>2015</p> <p>Development and evaluation of the Lifestyle History Questionnaire (LHQ) for people entering treatment for substance addictions</p> <p>The American journal of occupational therapy</p>	USA	Syftet med denna studie var att undersöka Lifestyle History Questionnaire (LHQ) reliabilitet och validitet.	<p>Kvantitativ metod</p> <p>Fas 1: 229 deltagare Fas 2: 268 deltagare</p>		<p>Det framkom att LHQ har både validitet och reliabilitet för arbetsterapeuter att använda med personer med missbruksstörning.</p>	Medelhög kvalitet
<p>Mattila, A. M., Santacecilia, G., & LaCroix, R.</p> <p>2022</p> <p>Perceptions and knowledge around substance use disorders and the role of occupational therapy: A survey of clinicians.</p> <p>Substance Abuse: Research and Treatment, 16.</p>	USA	Syftet med studien var att beskriva vilka uppfattningar arbetsterapeuter har om sin kunskap, självförtroende och attityder med att arbeta med personer med substansbruksstörning.	<p>Kvantitativ metod</p> <p>116 deltagare</p>		<p>Det finns ett intresse och vilja att arbeta med personer med drogberoende men att kunskap om hur arbetet kan gå tillväga och stöd i form av utbildning är bristvänlig.</p>	Medelhög kvalitet

<p>Nhunzvi, C., Galvaan, R., & Peters, L.</p> <p>Recovery from substance abuse among Zimbabwean men: An occupational transition</p> <p>2019</p> <p>Occupation, Participation and Health</p>	Zimbabwe	Syftet med studien var att undersöka återhämtningsprocessen från drogmissbruk för unga män i Zimbabwe.	<p>Kvalitativ</p> <p>Tre deltagare</p>		<p>Av studien framkom det hur betydelsefull arbetsterapeutens roll är i återhämtningsprocessen genom aktivitetsbaserade insatser.</p>	Medelhög kvalitetsnivå
<p>Rawat, H., Petzer, S. L., & Gurayah, T.</p> <p>2021</p> <p>Effects of Substance Use Disorder on Women's Roles and Occupational Participation</p> <p>South African Journal of Occupational Therapy.</p>	Sydafrika	Syftet är att förstå effekterna av substansbrukssyndrom på kvinnors roller och delaktighet.	<p>Kvalitativ</p> <p>6 deltagare</p>		<p>Substansbruk syndrom gav effekt på kvinnors roller och vid återhämtningen var det viktigt för kvinnorna att återta tidigare roller, och/eller forma nya roller för att hjälpa andra.</p>	Medelhög kvalitetsnivå
<p>Ryan, D., Naughton, M., de Faoite, M., Dowd, T., & Morrissey, A.-M.</p> <p>2023</p> <p>An Occupation-Based Lifestyle Lecture Intervention as Part of Inpatient Addiction Recovery Treatment:</p>	Irland	Studien undersöker effekten av föreläsningar om aktivitetsbaserade insatser som behandling för personer som lever med drogberoende inom en slutenvårdsberoende vård.	<p>En kvantitativ metod</p> <p>16 deltagare</p>	<p>Aktivitetsfokuserad psykoeducativt</p>	<p>Resultatet visade att deltagarnas syn på aktivitetsbalans, prestation och syn på personlig återhämtning indikerade på mer medvetenhet efter efter den arbetsterapeutiska interventionen.</p>	Medelhög kvalitet

Exploring Occupational Performance, Balance and Personal Recovery Substance Abuse: Research and Treatment						
Tariah, H. S. A., Hamed, R. T., & Al-Omari, H. D. 2015 Jordanian client perspectives of substance abuse: Implications for occupational therapists International Journal of Therapy & Rehabilitation	Jordania	Syftet var att undersöka de personliga faktorerna som bidrar till missbruk ur jordanska klienters perspektiv och dess konsekvenser för arbetsterapi.	Kvalitativ metod 146 deltagare		Resultatet av studien betonade betydelsen av att ha en stark viljekraft att sluta med droger, men även arbeta, sporta och söka rehabilitering. Studien lyfte också hur arbetsterapeuter har en viktig del i återhämtningsprocessen genom att hitta nya dagliga sysselsättningar.	Medelhög kvalitet
Vegeris, L.M & Brooks, R. 2021 Occupational Lives in Sustained Recovery From Alcohol Dependency: An Interpretive Phenomenological Analysis Occupational Therapy Journal of Research	Storbritannien	Denna studie syftade till att utforska aktivitetens förändringar för individer under återhämtning från alkoholberoende.	Kvantitativ Tre deltagare		Resultatet av studien visar att en viktig faktor i återhämtningsprocessen av alkohol är utvecklandet av nya aktiviteter som stödjer processen mot drogfrihet.	Medelhög kvalitet
Wasmuth, S., Brandon-Friedman, R. A., & Olesek, K. 2015b A grounded theory of veterans' experiences of	USA	Syftet var att ge en inblick om hur missbruk som aktivitet upplevs för veteraner och hur arbetsterapeuter kan arbeta med dessa.	Kvalitativ metod 58 deltagare		Resultatet av studien visade att justeringar i sitt liv såsom byta vänskapskretsar, jobb och stad hade positiv effekt från att avstå konsumtion av droger samt	Medelhög kvalitet

addiction-as-occupation Journal of Occupational Science					möjliggöra drogfri identitet.	
Wasmuth, S. L., Outcalt, J., Buck, K., Leonhardt, B. L., Vohs, J., & Lysaker, P. H. 2015a Metacognition in persons with substance abuse: Findings and implications for occupational therapists Canadian Journal of Occupational Therapy	USA	Denna studie undersökte om personer med missbruk visade specifika mönster av metakognitivt underskott och dess betydelse för arbetsterapeuter.	Mixad metod 211 deltagare		Resultatet av studien visar att människor med beroende har en markant försämring i metakognitiva färdigheter framför allt när det kommer till behärskning. Däremot har det visat sig att aktivitetsbaserade insatser är hjälpsamt för människor med beroende.	Medelhög kvalitet
Wilburn, V. G., Stoll, H. B., Rohr, A. C., & Moring, K 2022 The ambiguity of parenting adult children with substance use disorder Canadian Journal of Occupational Therapy	USA	Syftet är att undersöka föräldrars erfarenhet och upplevelse av att vara förälder till vuxna barn med drogberoende.	Kvalitativ metod. Nio deltagare		Studien visar att det kan blir svårt att utföra familjeaktiviteter igen på ett sätt som är meningsfullt för båda, därav hade arbetsterapeutisk kompetens kunna underlätta samarbetsrollen mellan förälder och barn.	Medelhög kvalitet

